

נחל כובשים כמחולל של אורבניזם נופי-אזורי בבאר שבע

ז"ק - רייכר - מתניה ז"ק, אורי רייכר

נחל כובשים, 2017

פסולת
מרת"ח
ערכי טבע, היסטוריה

מזמיני העבודות - רשות ניקוז שקמה בשור, עיריית באר-שבע, רמ"י
תב"ע - מליס אדריכלות ובינוי ערים
אקולוג תב"ע - ניר מעוז
ניקוז - אפיק
קרקע - אגסי רימון
ניהול ופיקוח - יניב גורביץ', מיכאל לונדון
עיצוב שילוט - אורית אמיר
כיתוב שילוט - יעקב שקולניק

9/12/21 - כנס רשות ניקוז ונחלים שקמה בשור

מה זה
נוף חוץ-עירוני
אל תוך העיר

שביל אופניים טבע עירוני שמורת טבע יער

דוגמא: "רוכבים אל הטבע", לוד

ישראל 100 :
שילובים נופיים

המקולטה | הטכניון | LandBasics
לארכיטקטורה ובינוי ערים | מכון טכנולוגי | ישראל

ז"ק - רייכר _
shelter_expanse

שוויון ומגוון בשטחים
פתוחים, בעיר אזורית

עקרון נגישות אל
מערכת נוף ארצית,
רציפה, רחבה, משוקמת.

← דרך רשת עירונית
ירוקה.

צומת יגור, חורף '92

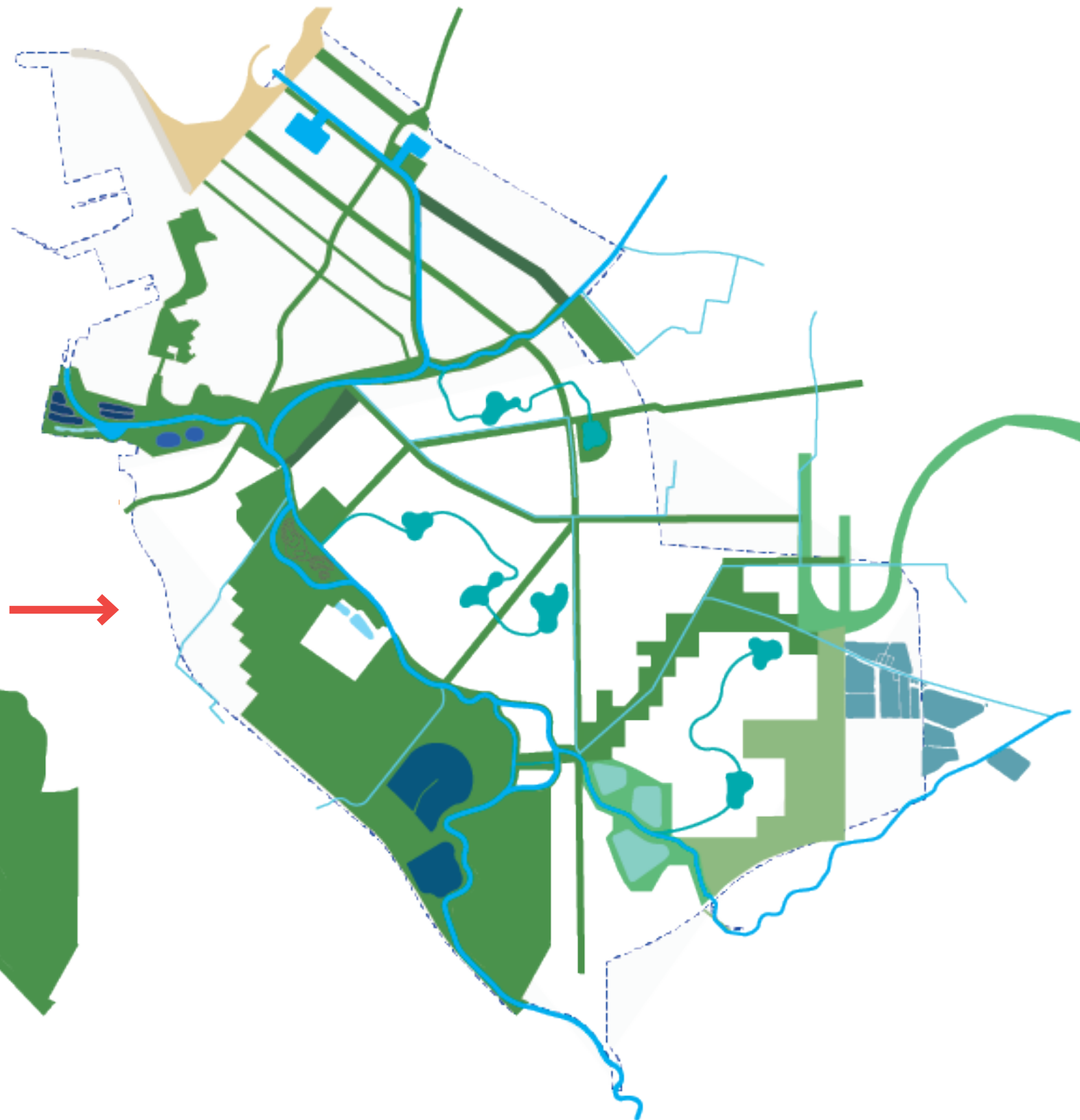
נוף חוץ-עירוני
אל תוך העיר

מחולל אורבניזם
נופי - אזורי

דוגמא:
מפרץ חיפה

"מ"פארק" למערכת

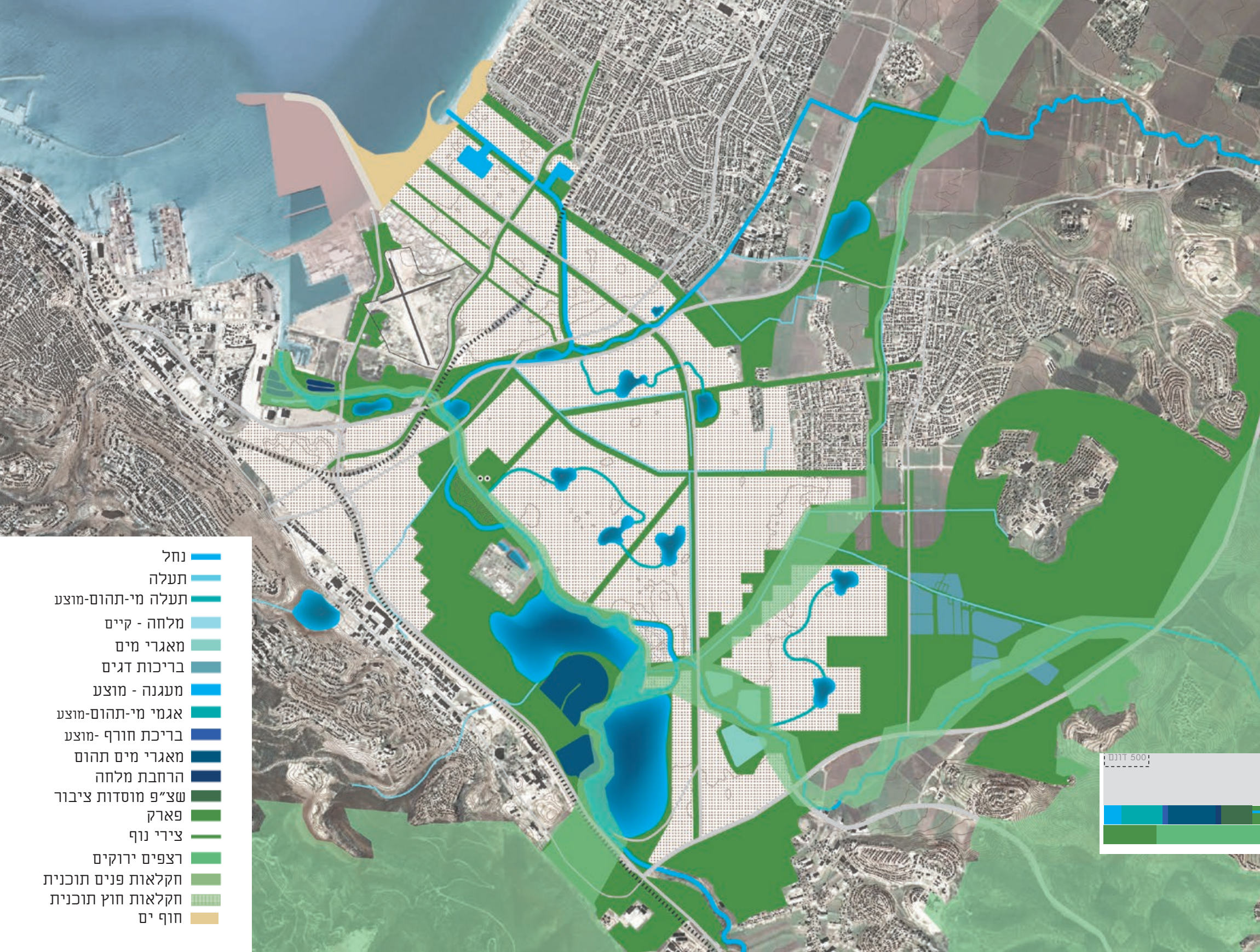
תכנית מתאר פארק
מורד הקישון

תכנית אב פארק
מטרופוליני הקישון

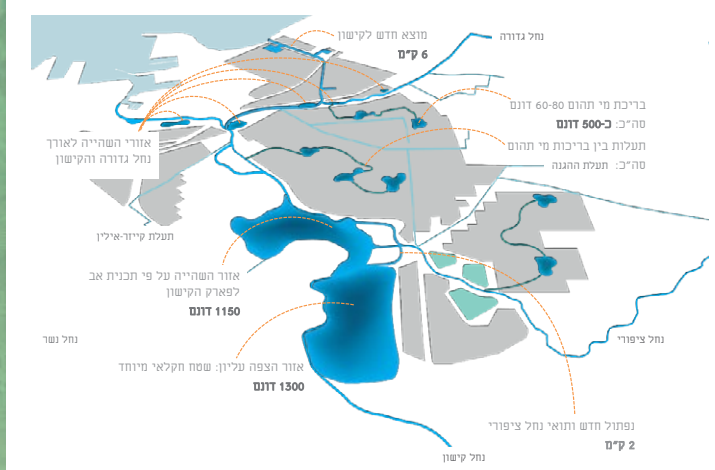
אורבניזם:

נופי - השכבה הנופית
מובילה את התכנון
והחיים בשכונה

אזורי - ממשק נגיש
ורב-תיפקודי עם
האזור.

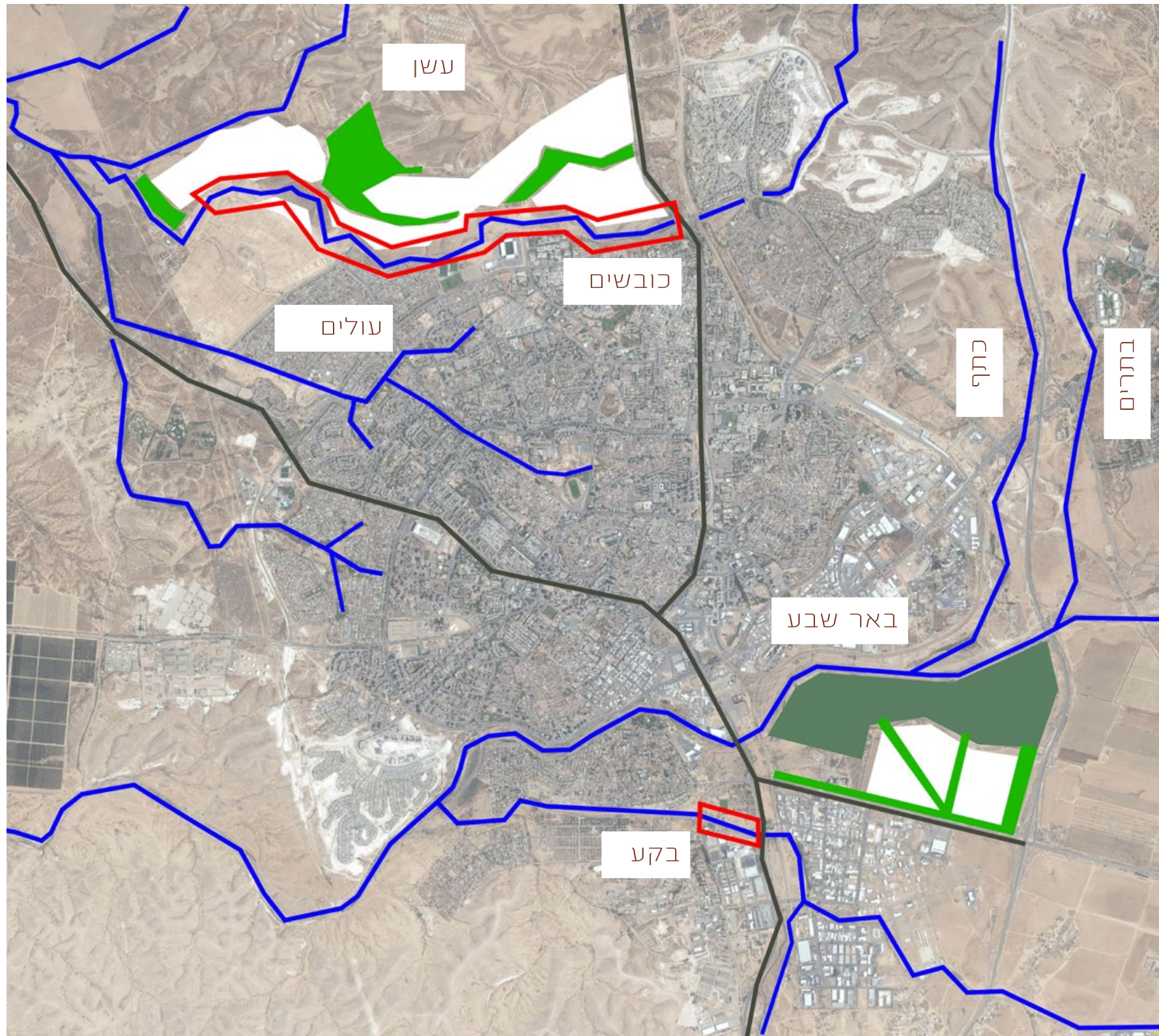
- נחל
- תעלה
- תעלה מי-תהום-מוצע
- מלחה - קיים
- מאגרי מים
- בריכות דגים
- מעגנה - מוצע
- אגמי מי-תהום-מוצע
- בריכת חורף-מוצע
- מאגרי מים תהום
- הרחבת מלחה
- שצ"פ מוסדות ציבור
- פארק
- צירי נוף
- רצפים ירוקים
- חקלאות פנים תוכנית
- חקלאות חוץ תוכנית
- חוף ים

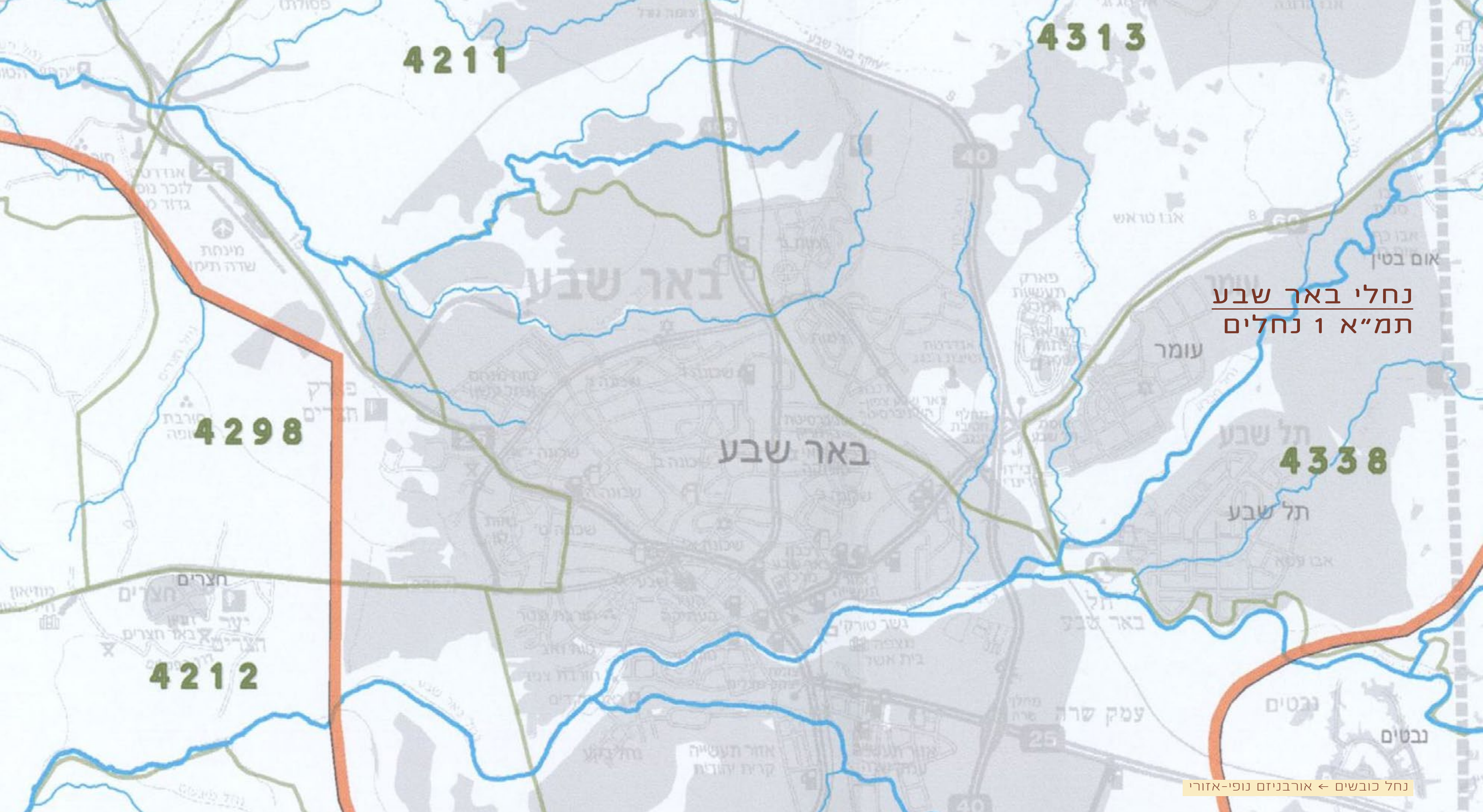

← טיפולוגיות עירוניות חדשות

נחל כובשים ← אורבניזם נופי-אזורי

נחלי באר שבע

4211

4313

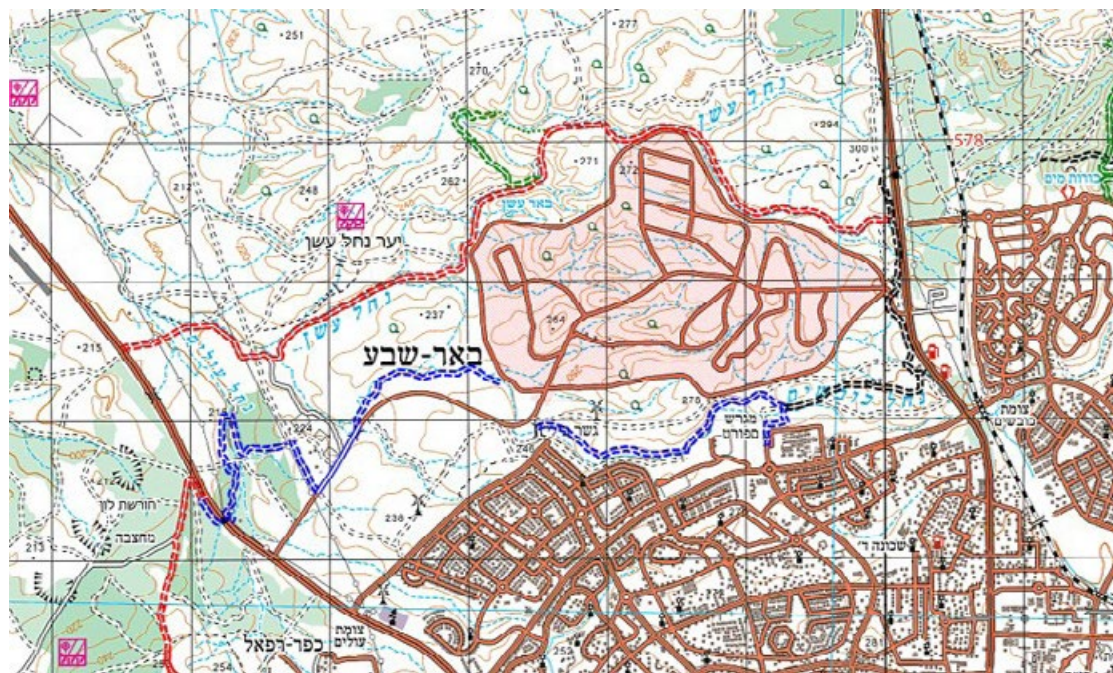
4298

באר שבע

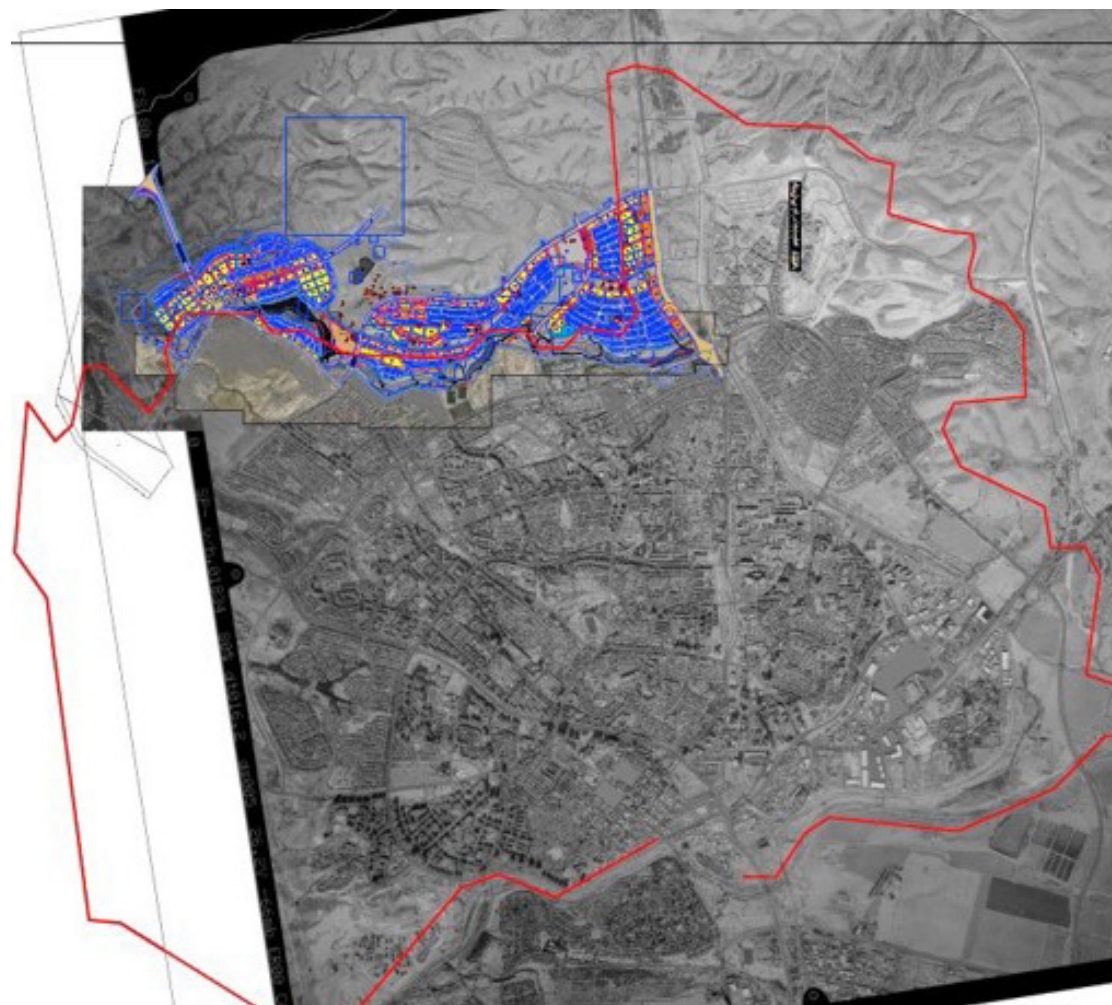
4338

4212

נחלי באר שבע
תמ"א 1 נחלים

מיקום השביל בנחל כובשים

מיקום השביל כיום

נחלי באר שבע שביל סובב ב"ש

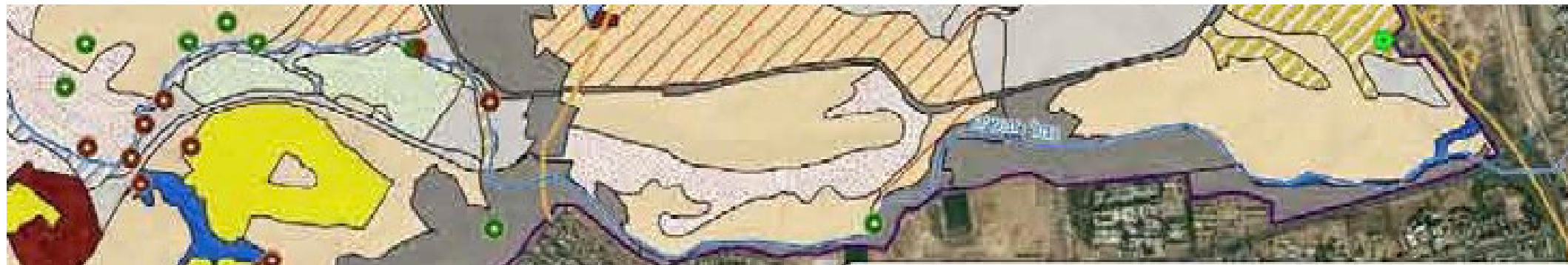

נחל כובשים
← אורבניזם נופי-אזורי

א. תכנון -
נחל ← עיר

ב. הסדרה -
אופטימיזציה אקולוגית

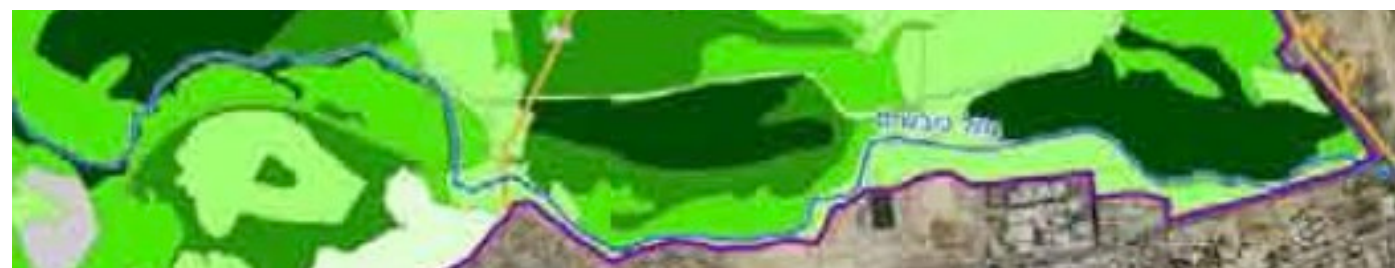
ג. עיצוב -
מפגשים

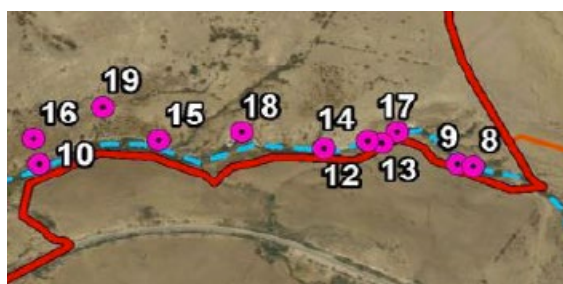
גיאולוגיה

טיפוס הצומח/תכסית ומספרו

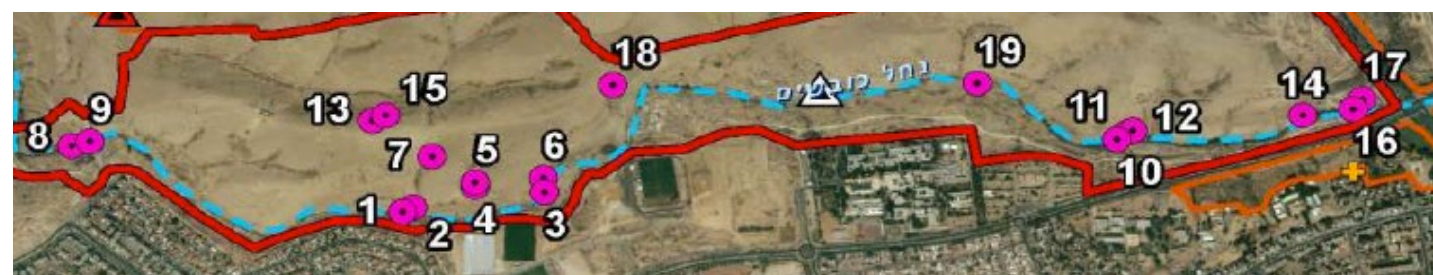
● אירוס שחום	1. מחשוף קירטון - ערטל מדברי ופגוניה רכה
● שקמה	2. מדרונות אבניים במפנים שונים - נואית קוצנית, צפון
● שיח מצוי	3. מדרונות אבניים במפנה צפוני - מתנן שעיר
● שיטה סלילנית	4. מדרונות אבניים במפנים שונים - ירוק המדבר
● שיטה + שיח	5. ערוצי נחלים עם תשתית לס - צפון
	6. ערוצי נחלים עם תשתית קרטונית - משטחי סלע או חלוקים
— נחל	7. קרקעות לס, שדה תבואה מעובד - אכילאה ערבית
— כביש	8. קרקעות לס, שדה תבואה מוגר - אכילאה ערבית
□ גבול הסקר	9. לימנים ותיקים - עשבוניים רודרליים
	10. נטיעות צעירות עם תשתית קציר נגר
	11. נטיעות ותיקות עם תשתית קציר נגר
	12. נטיעות ותיקות בנחלים

ערכיות צומח ונוף

13 - מעביר מים
16 - עצי שיזף

1, 4, 6, 8, 10, 11, 12, 17, 18 - שיזף
2, 3, 9, 16, 19 - שיטה סלילנית
5 - אשל הפרקים
14 - מחשוף סלע-קירטון

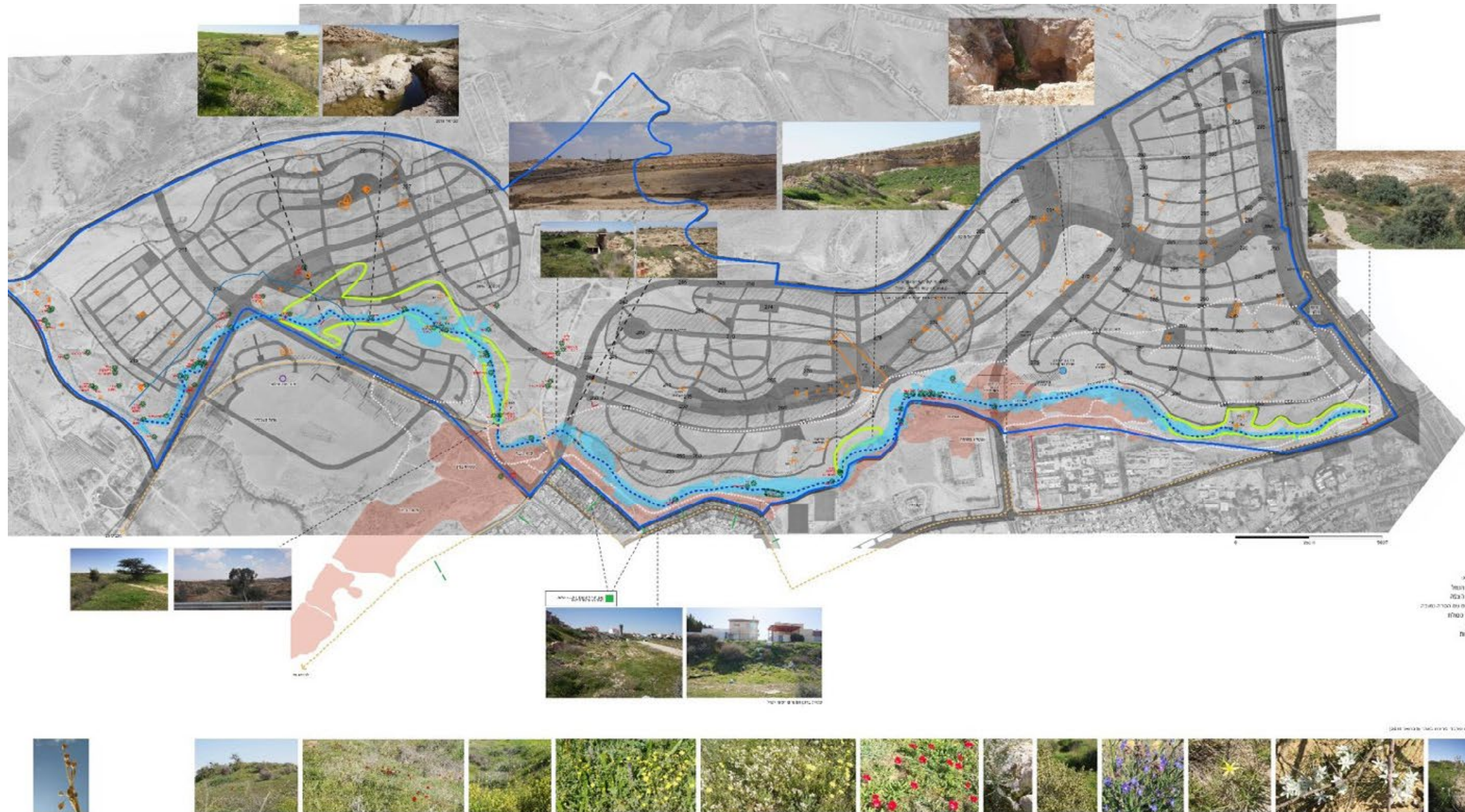
8 - שיזף
9 - אתר גינון
10 - קבוצת קנים
12 - מצוק
13 - שום צנוע ושום ירקרק
14, 17 - מחשוף סלע
15 - שום קולמן
18 - מדרון תלול, אתר בע"ח

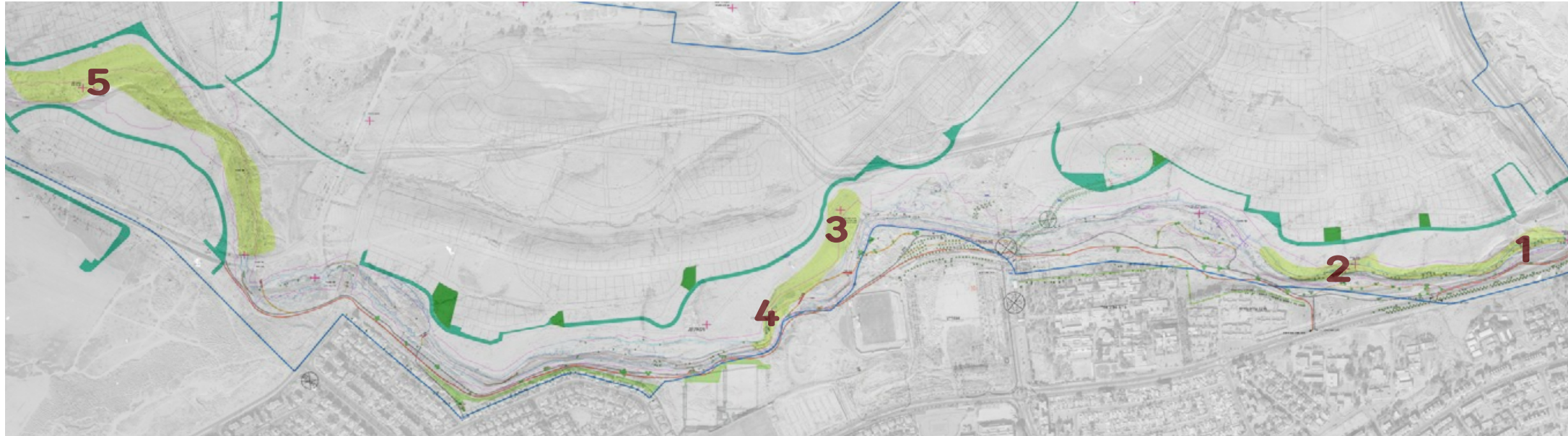
1. מיפוי - סקרים קיימים

סקר סובב ב"ש
סקר טבע עירוני ב"ש

טבע
גיאולוגיה
ארכיאולוגיה

1. מיפוי - סיורים

2. מיפוי ← זיהוי שטחים

מתוך השכבות השונות

אזורי אל געת

5

4

3

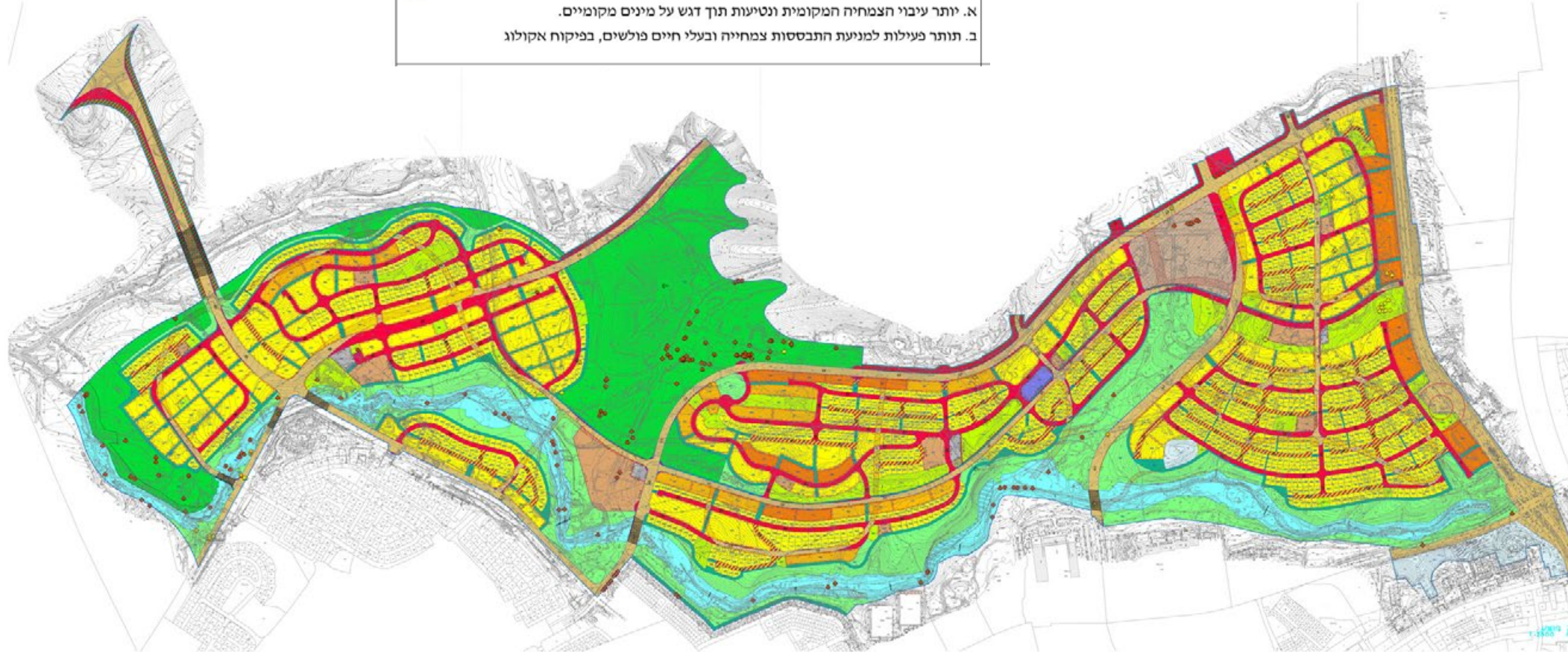
2

1

שטחים פתוחים
שימושים
1. השטח מיועד לשמש כחיץ בין השטחים המיועדים לפיתוח ולבינוי לבין הנחל והאזורים הרגישים. בהתאם לכך: יותר פיתוח מינימלי לצרכי נגישות, תשתיות, הצללה, ניקוז ושימור, אשר יעשה בליווי אקולוגי. 2. בתאי שטח 821-819, יותרו שימושי ספורט, סככות ומצללות. בכפוף למגבלות הניקוז של נחל כובשים.
הוראות
בינוי ו/או פיתוח
שילוב מתחמי פעילות כגון ספורט ומשחק בשטחים אקסטנסיביים יעשה באופן ובהיקף המשתלב בנוף ובסביבה הטבעית בצורה מייטבית. בכפוף למגבלות הניקוז של הנחל העובר בתחום

סביבה ונוף
1. תותר תאורה למטרות בטיחות בלבד, למניעת פגיעה בתפקוד המערכת הטבעית ולאוכלוסיית החי הנמצאת בשטחים אלו
2. צמחייה:
א. יותר עיבוי הצמחייה המקומית ונטיעות תוך דגש על מינים מקומיים.
ב. תותר פעילות למניעת התבססות צמחייה ובעלי חיים פולשים, בפיקוח אקולוגי

2. מיפוי ← זיהוי שטחים

← תשריט תכנית מתאר

נעמה מליס אדריכלות
ובינוי ערים

2. מיפוי ← זיהוי שטחים

נספח נוף :

- מידרג של שטחים פתוחים

- טיילת בלי כבישים

- רצועת נחל לפי המיפוי - רחבה בהרבה מההגדרות

3. איפיון

איך מכניסים נוף חוץ-עירוני, משאירים אותו כזה, ומחברים לרשת הירוקה הפנים-עירונית ?

3. איפיון - הנחל

מקטע 1
"התל"

3. איפיון - הנחל

מקטע 2
"מישור סלעים"

3. איפיון - הנחל

מקטע 3
"הצומת"

- - אזורי אל געת
- - ערכי גיאולוגיה
- - ערכי צמחיה
- - אזורי בעלי חיים

3. איפיון - הנחל

מקטע 4
"טרסות"

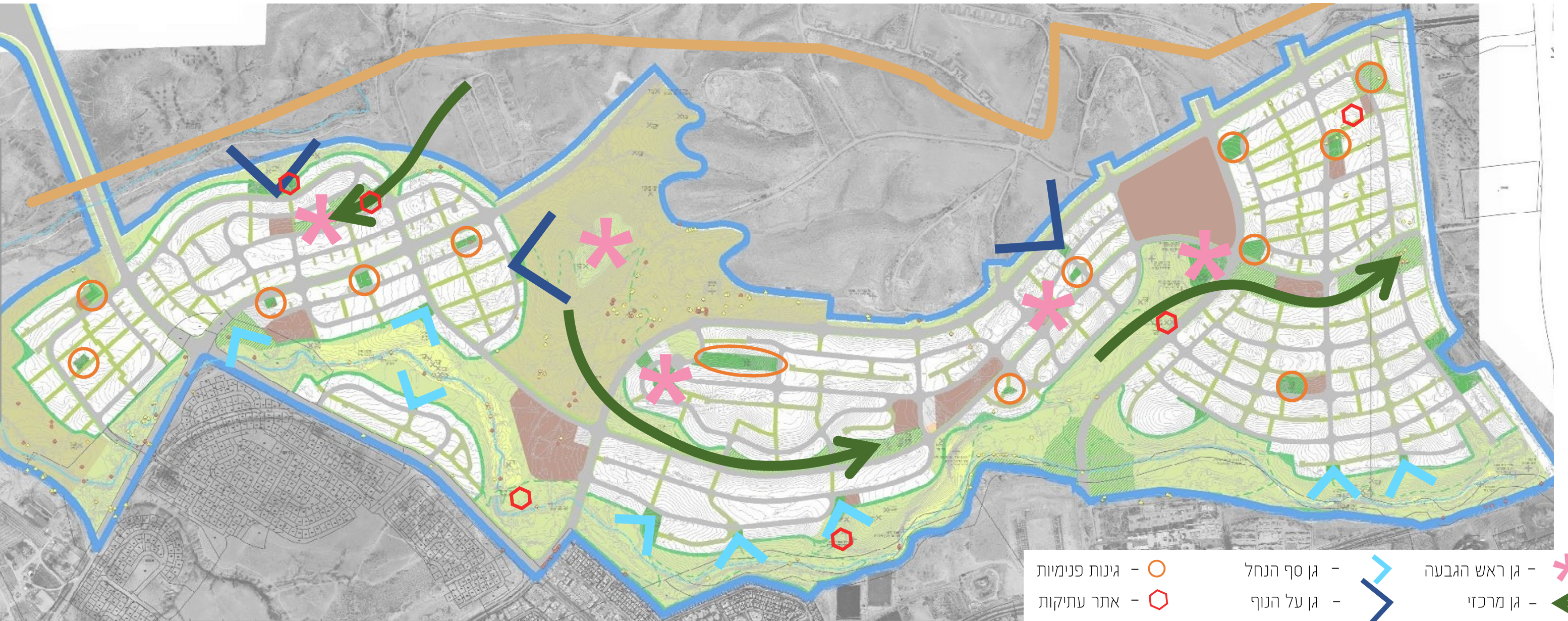

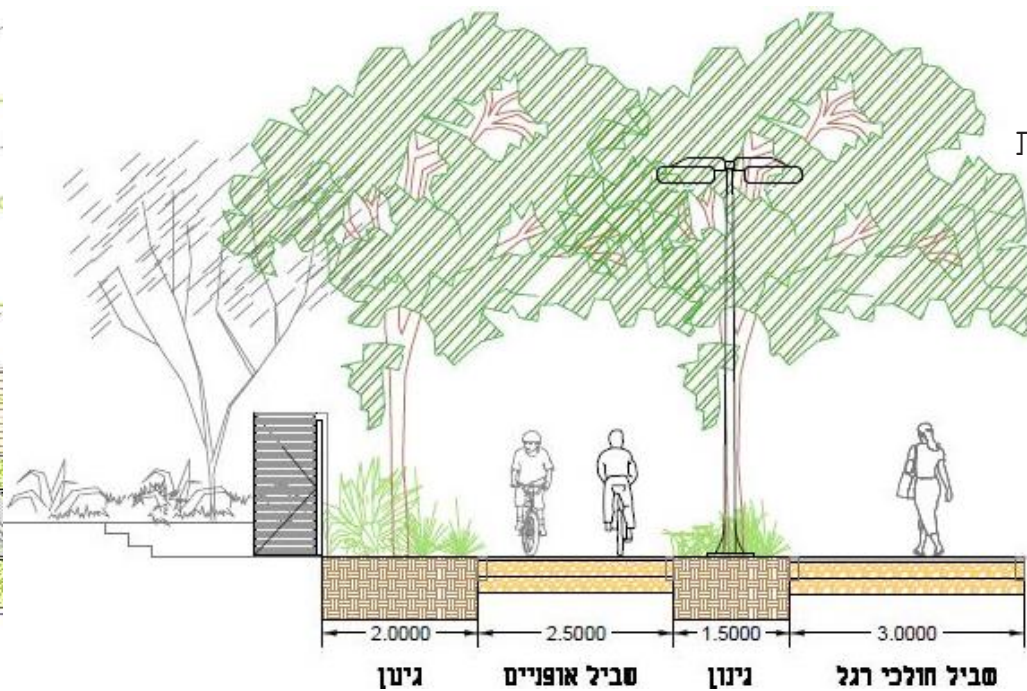
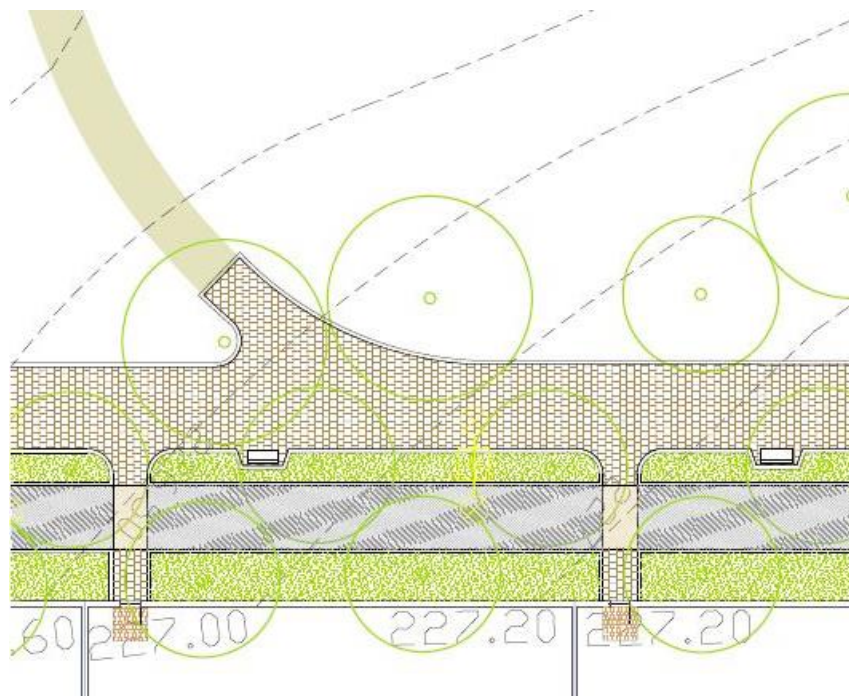
3. איפיון - הנחל

מקטע 5
"מול הגבעה"

3. איפיון - מהנחל אל העיר

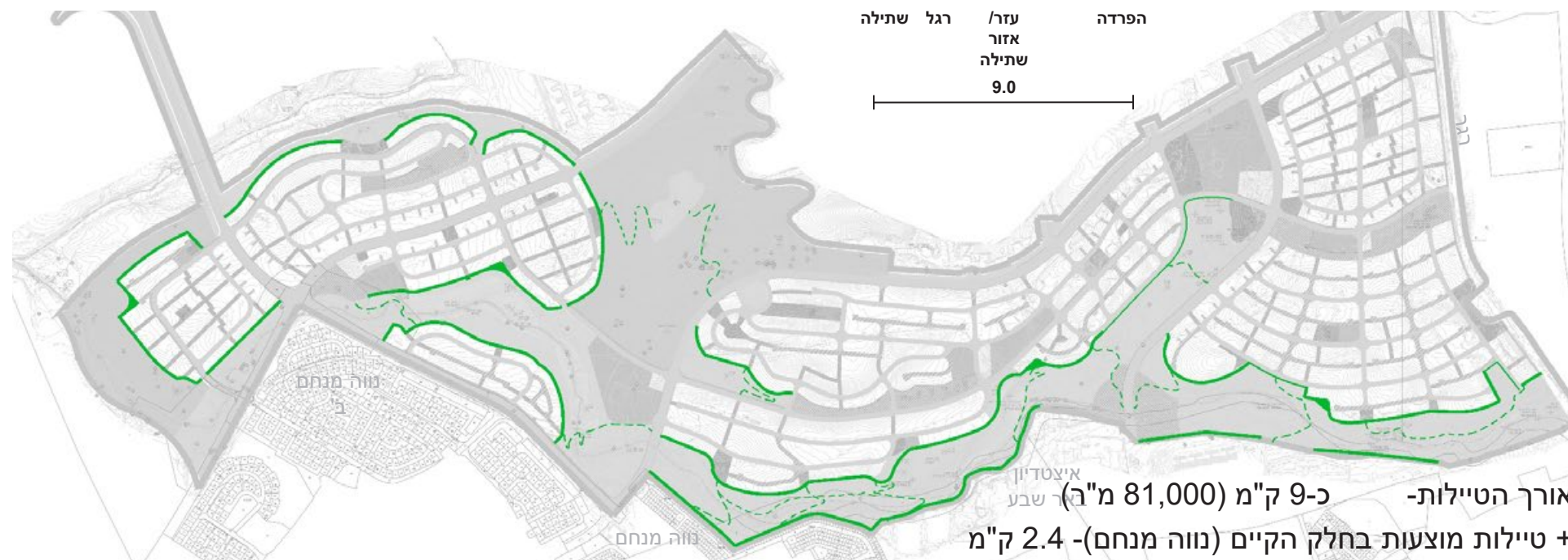

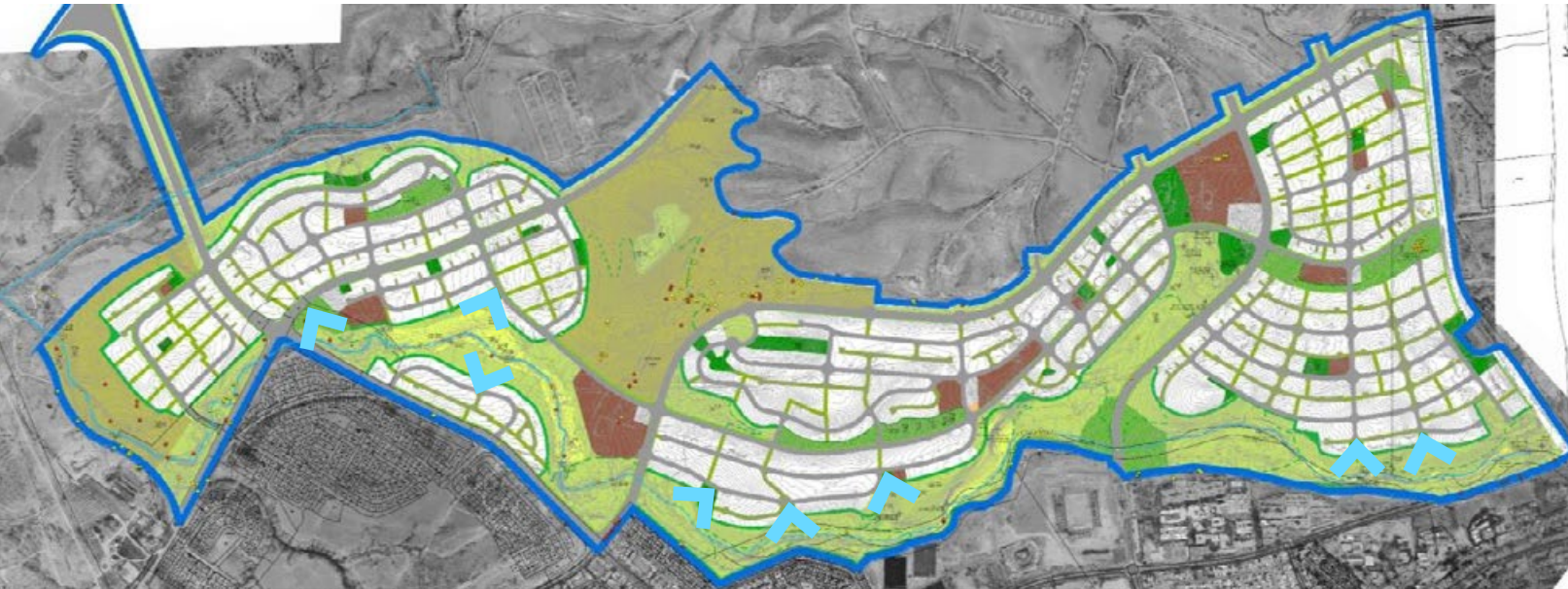

3. איפיון - ממשקים

הטיילת
9 ק"מ המשכיים

בלי כביש !

3. איפיון - ממשקים

גני סף נחל

גן סף-נחל

טיילת

נחל כובשים

3. איפיון -
נופים צפון-דרום

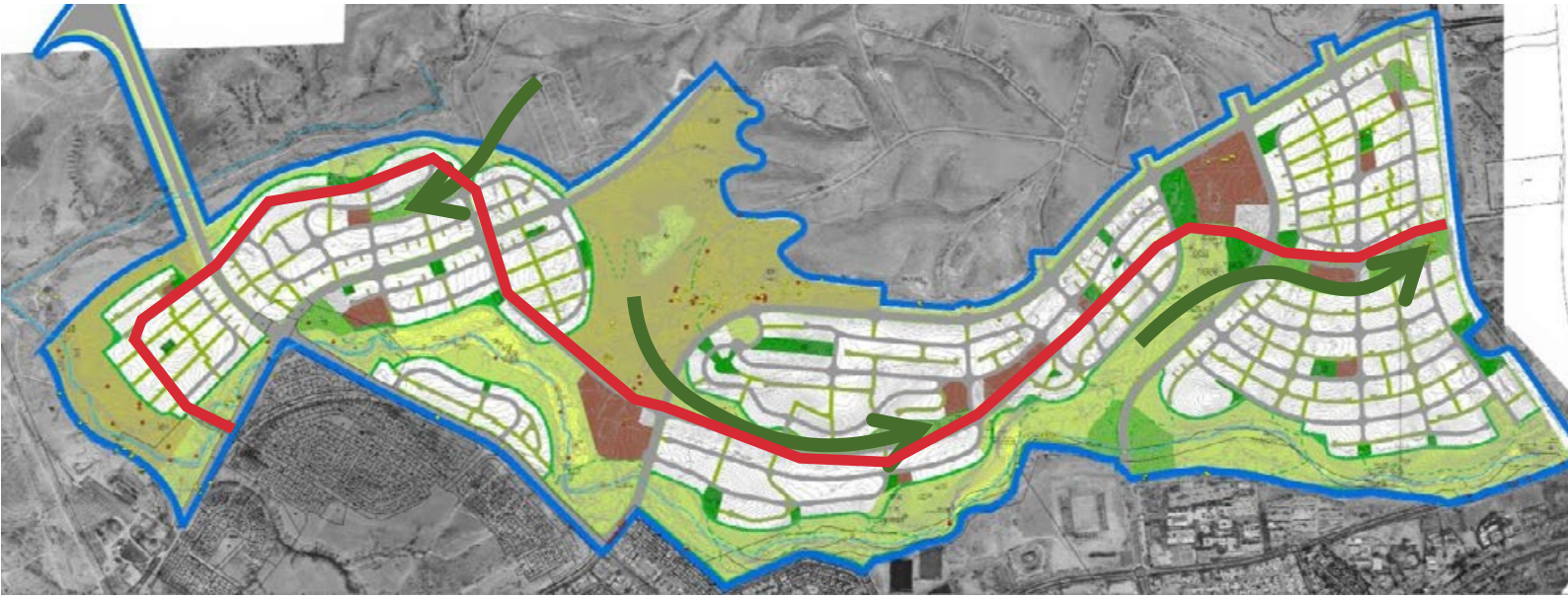
- חורשה

- גבעה

- ואדי

3. איפיון -
גנים ושדרה
מקשרים

א. תכנון נחל ← עיר

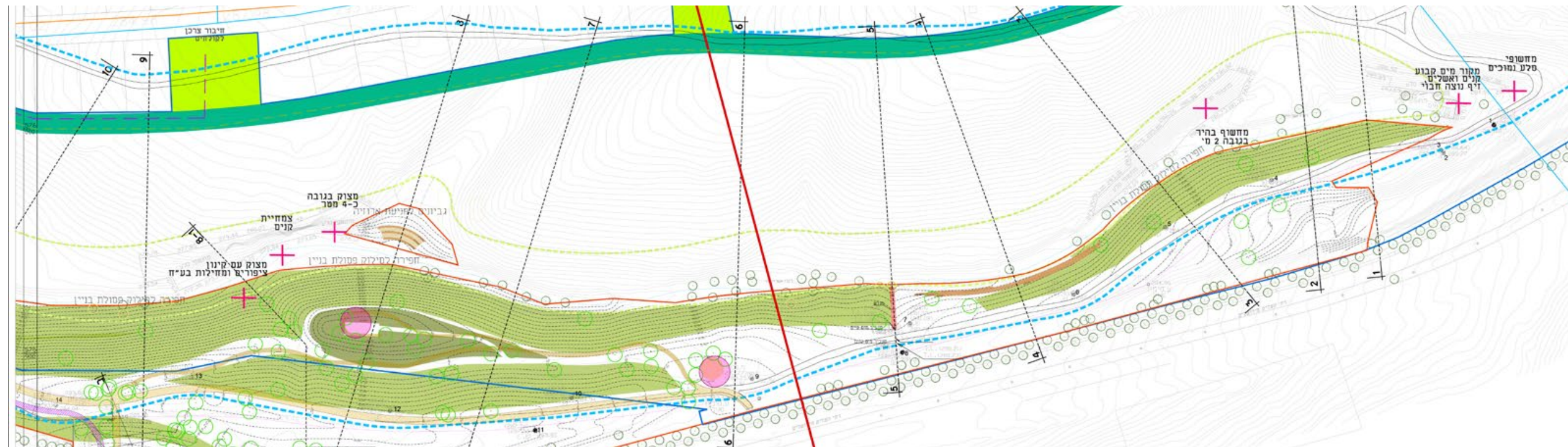
3. איפיון -
עד הרשת הירוקה
הפנימית

משעולים
וגנים פנימיים

4. תכנון השיקום

שימור ושיקום חתך מקורי

חתך הנדסי

נחל כובשים
← אורבניזם נופי-אזורי

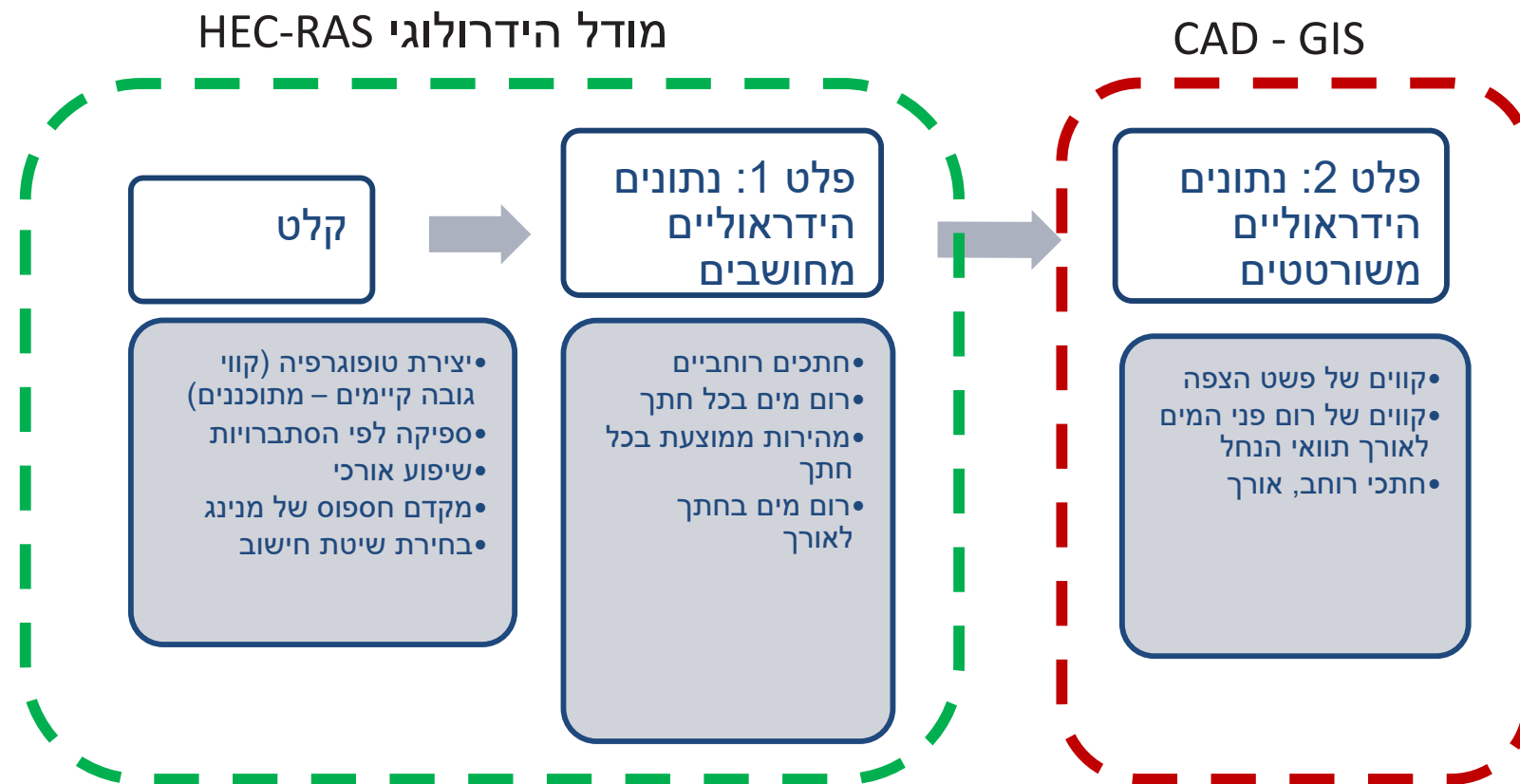
נוף חוץ עירוני אל תוך העיר ←

ב. הסדרה -
אופטימיזציה אקולוגית

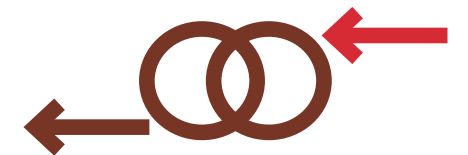

חישוב פשטי הצפה:

- פשטי ההצפה מחושבים באמצעות תוכנת River Cad Pro הכוללת בתוכה את המודול ההידרולוגי HEC-RAS
- תהליך קבלת הקווים ההידרולוגיים ופשטי הצפה:

אינפוט 1 - פשט הצפה

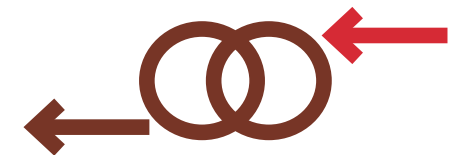
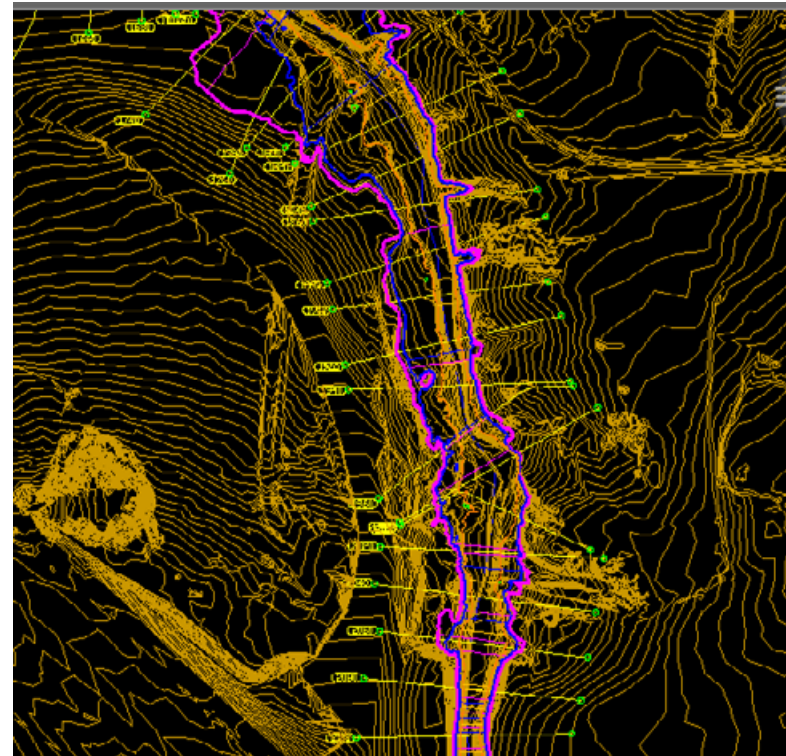
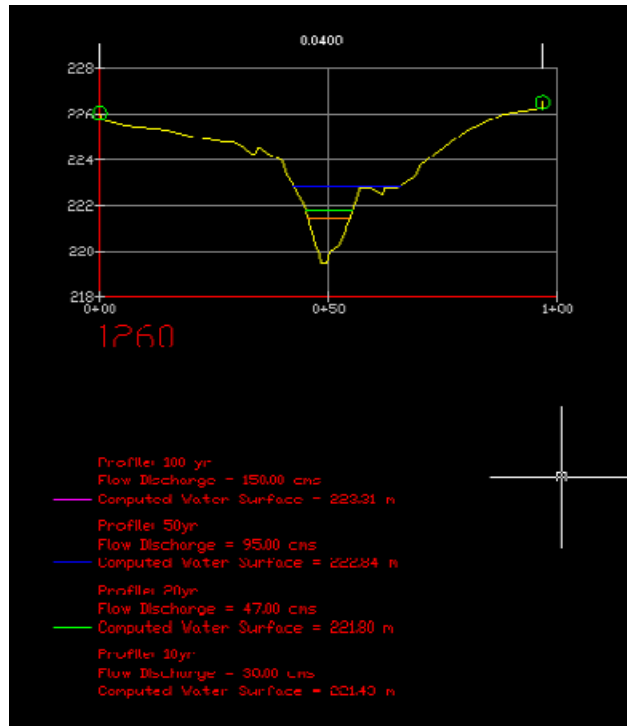
דוגמא בנחל כובשים:

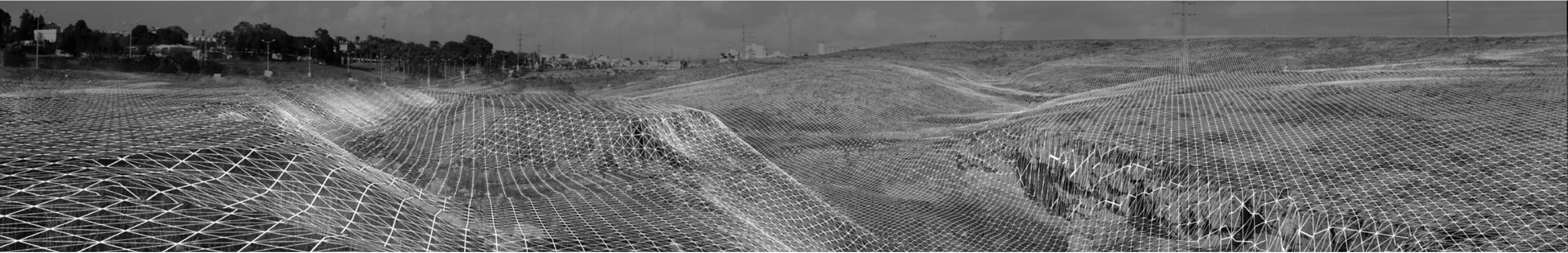
- קלט: - טופוגרפיה (קווי גובה קיימים בשילוב עם תכנון אדריכלי)
- ספיקת שיא מחושבת: בהסתברות 1% : 150 מ"ק/שניה, ובהסתברות 5% : 50 מ"ק/שניה
- מקדם חספוס של מנינג: 0.040
- שיפוע אורכי: 1-1.5%

תוצרים:

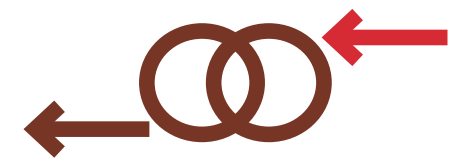
River Station	Profile	Q Total (m ³ /s)	Min Ch El (m)	W.S. Elev (m)	Crit W.S. (m)	E.G. Elev (m)	E.G. Slope (m/m)	Vel Chnl (m/s)	Flow Area (m ²)	Top Width (m)	Froude # Chl
1031	100 yr	152	207	210.142	209.946	210.861	0.012879	3.76	40.46	23.52	0.91417
1030	100 yr	152	206	209.933		210.54	0.010399	3.45	44.03	24.62	0.82396
1029	100 yr	152	206	209.639	209.562	210.223	0.014997	3.39	44.89	34.5	0.94733
1028	100 yr	152	206	209.366	209.321	209.785	0.016086	2.87	52.99	56	0.94108
1027	100 yr	152	206	208.961	208.909	209.385	0.015856	2.89	52.66	54.79	0.93972

אינפוט 1 - פשט הצפה

ליידאר
← מודל וחתכים

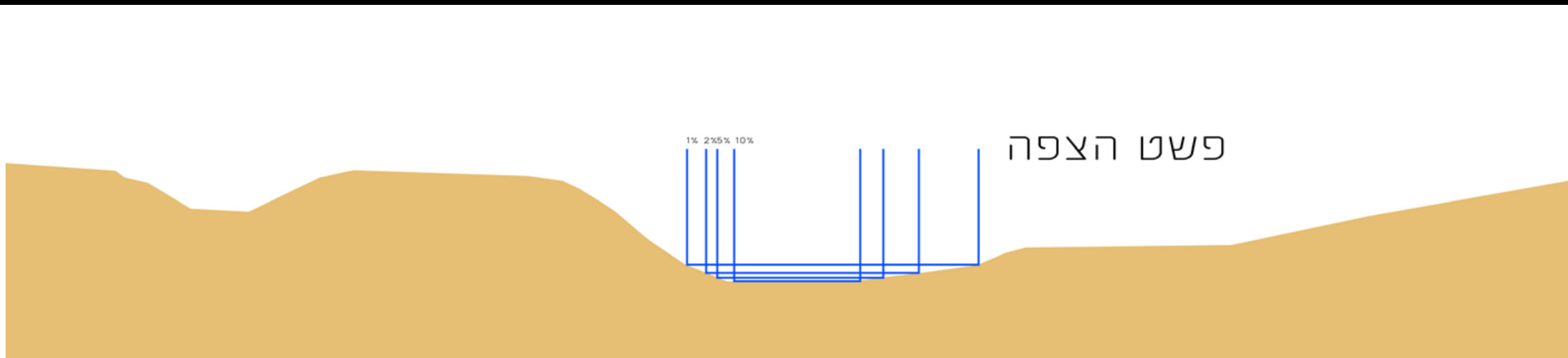
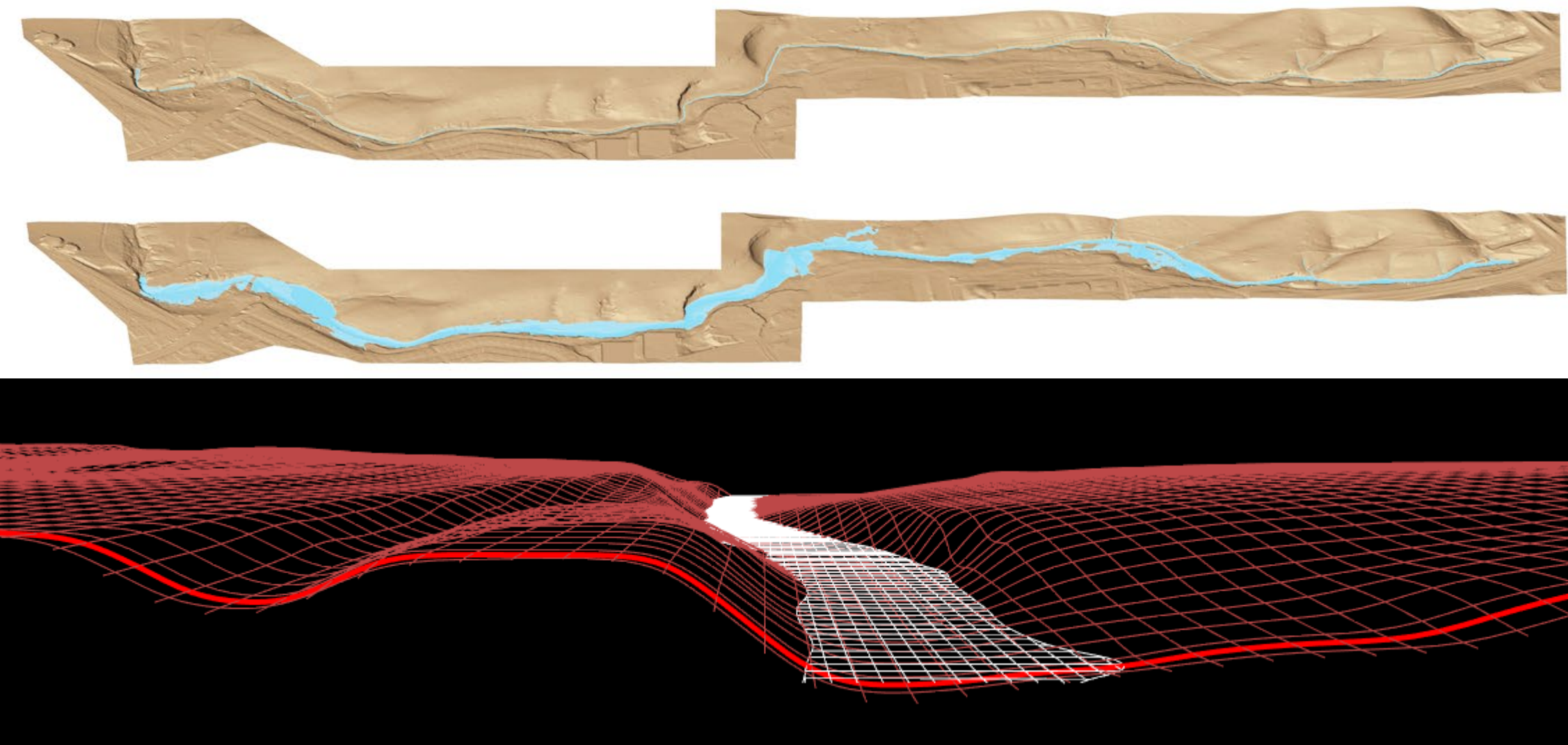

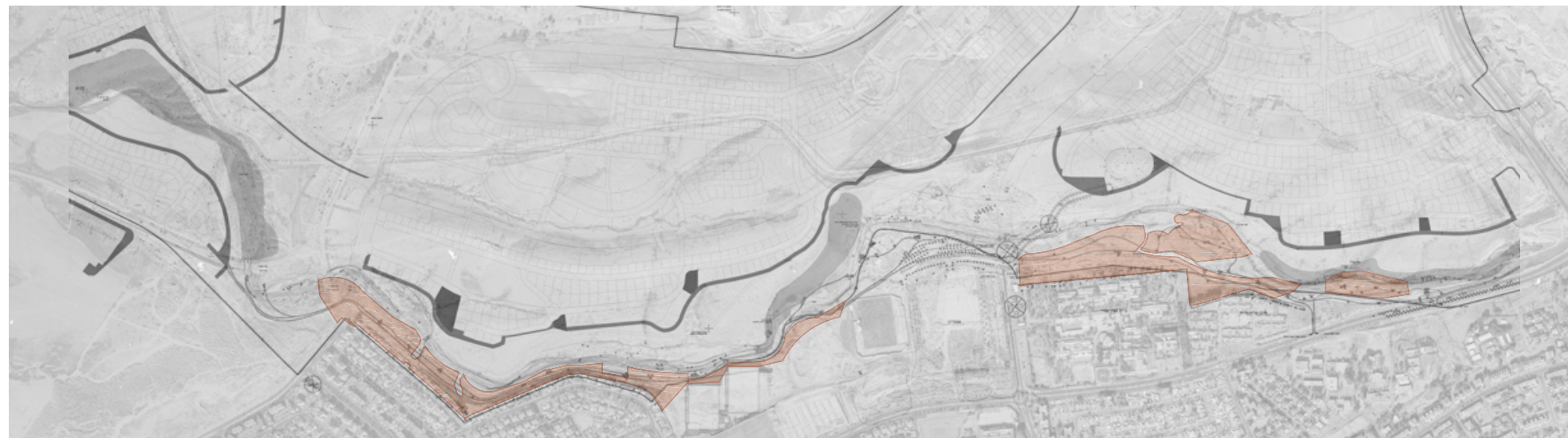
נחל כובשים ← אורבניזם נופי-אזורי

ב. הסדרה - אופטימיזציה

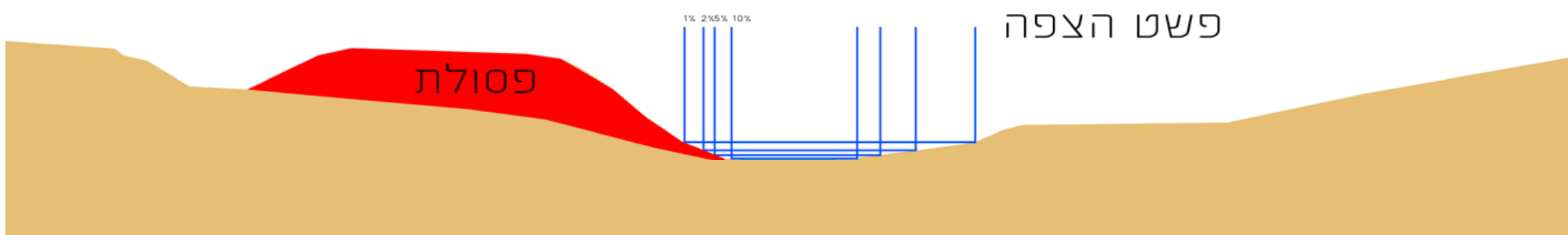

פשט הצפה

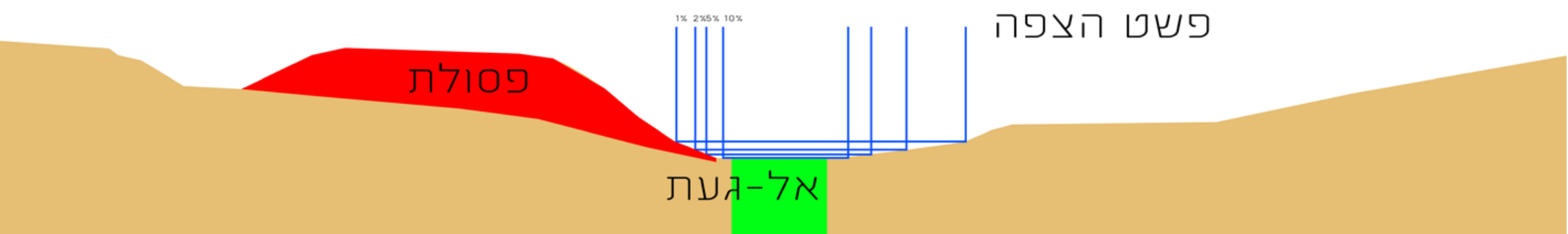

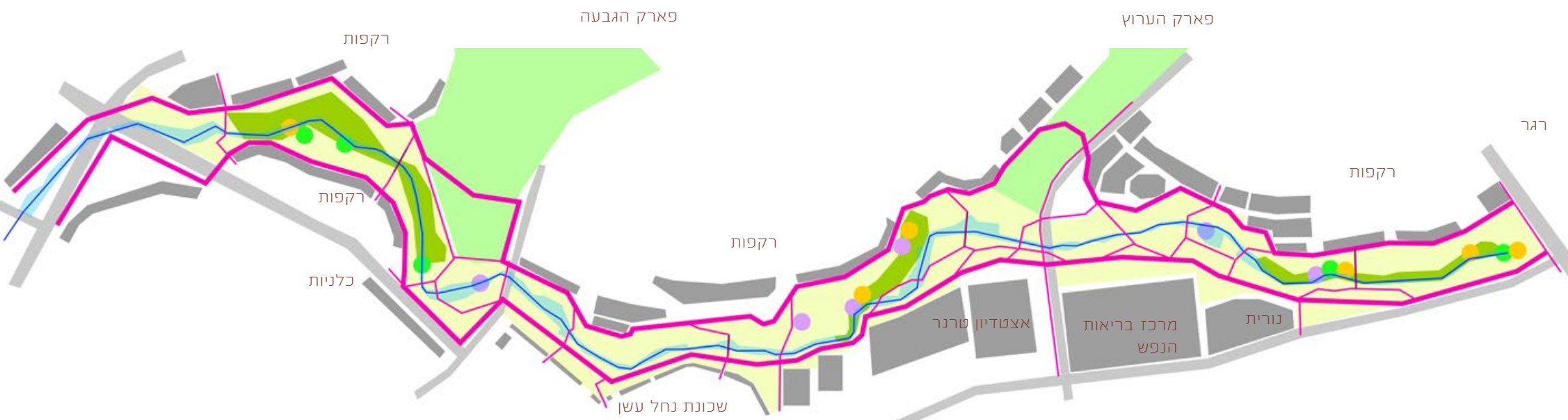
אינפוט 2 - פסולת

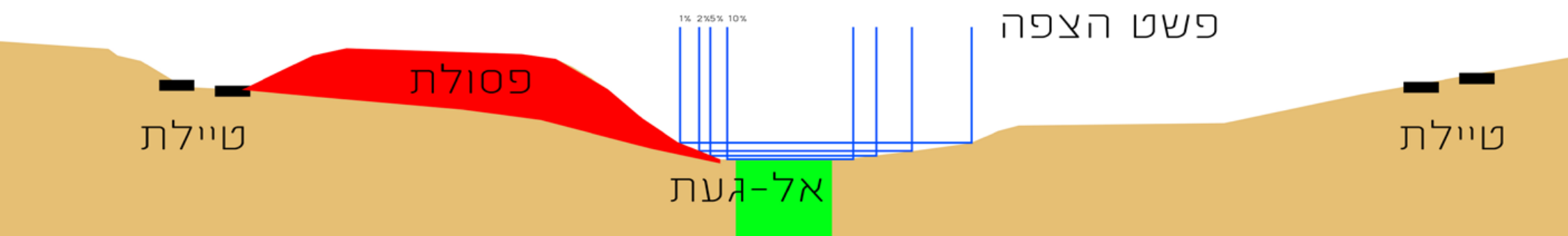

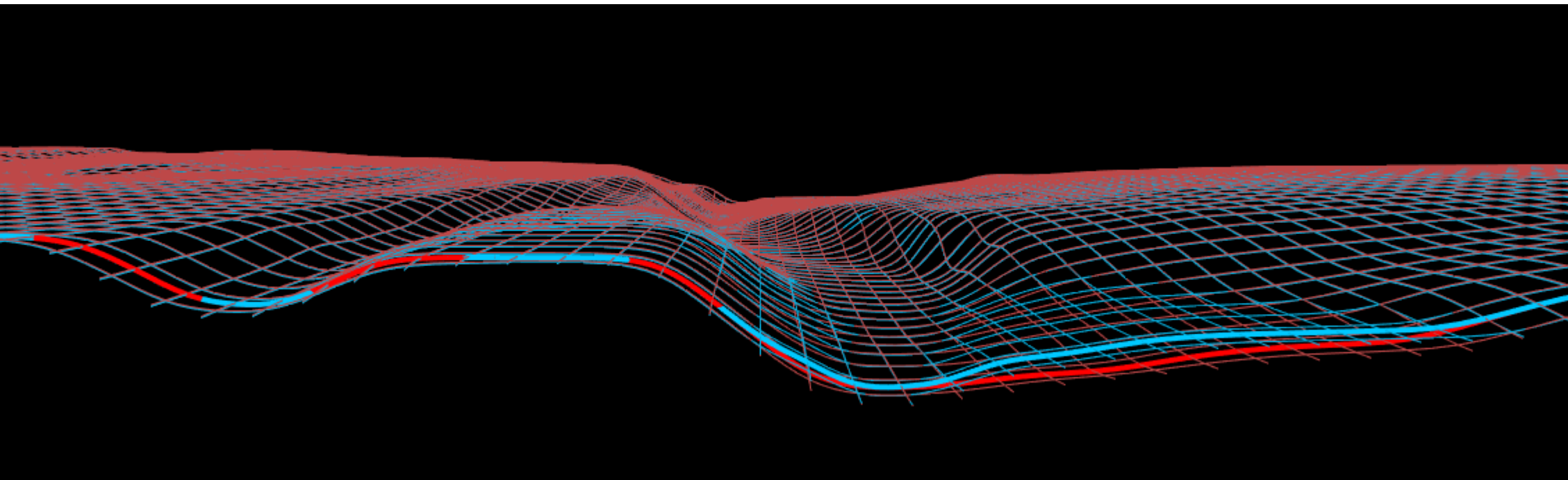
אינפוט 3 -
אזורי האל-געת
מהמיפוי

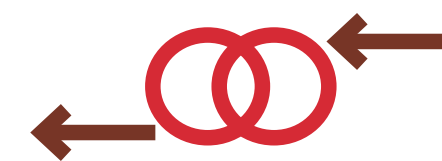
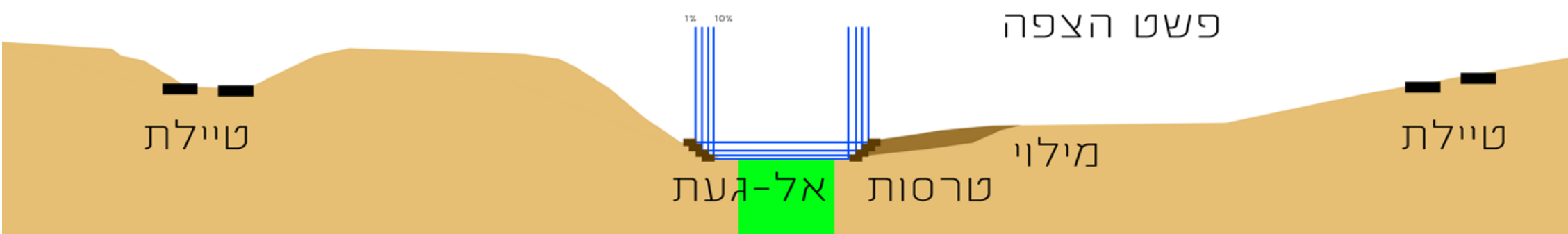
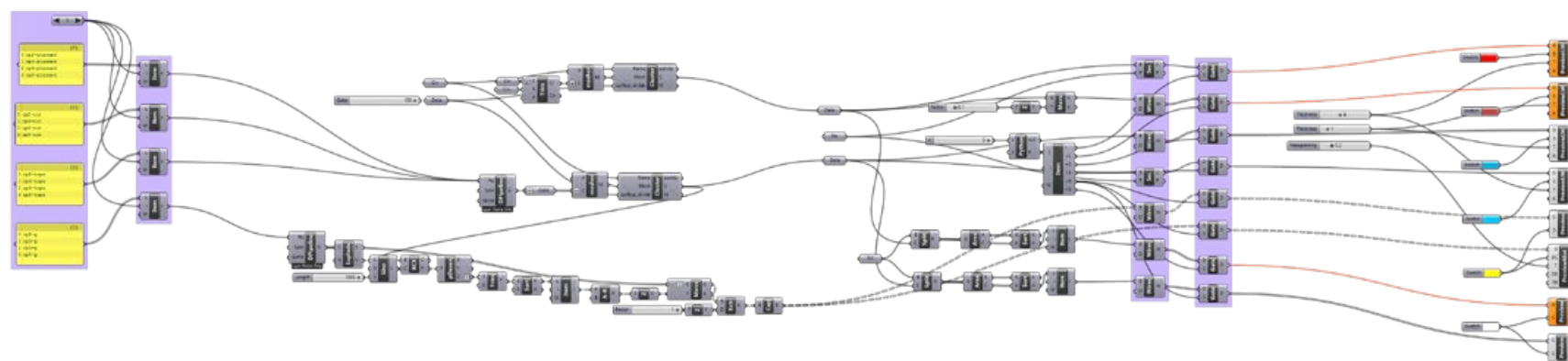

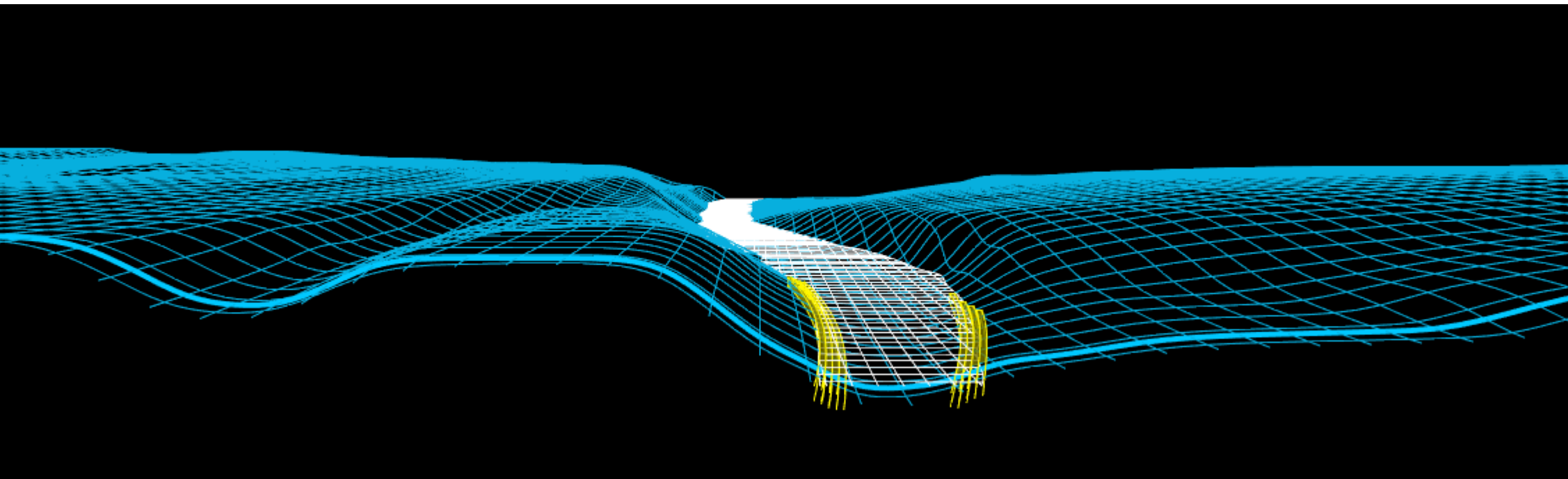
אינפוט 4 - מגבלות הבינוי

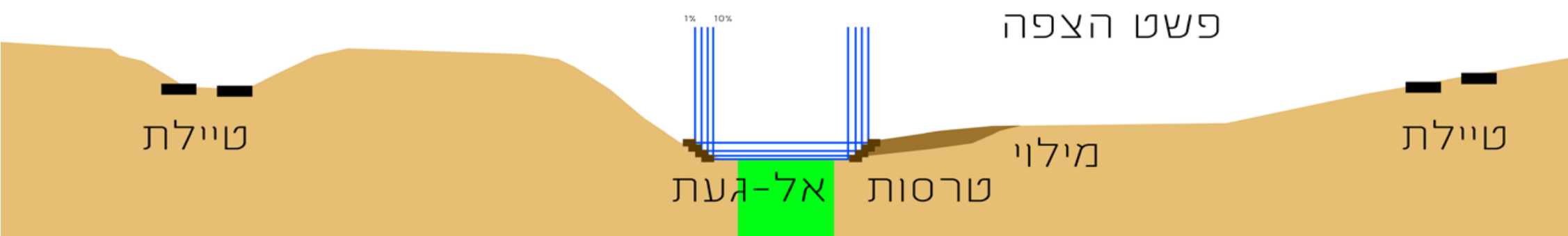
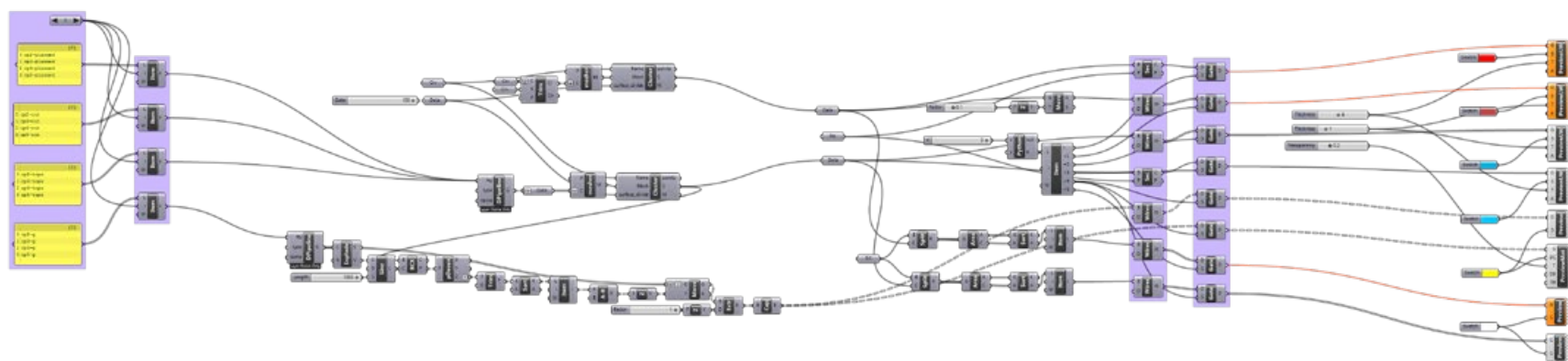

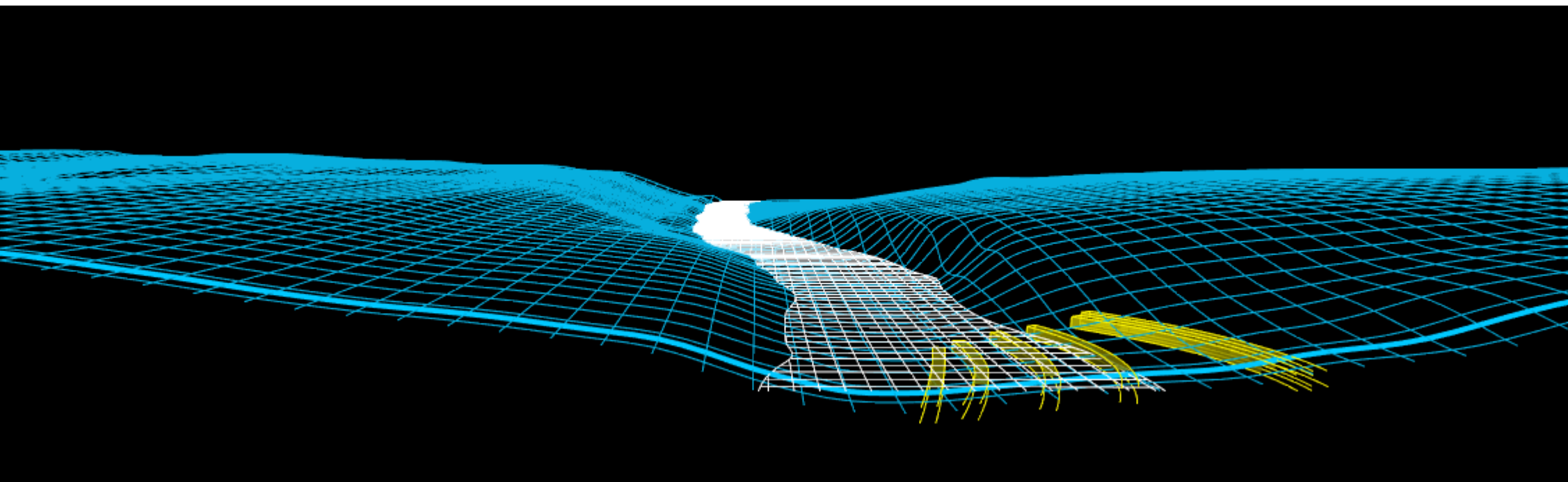
תהליך
מינ. חפירה

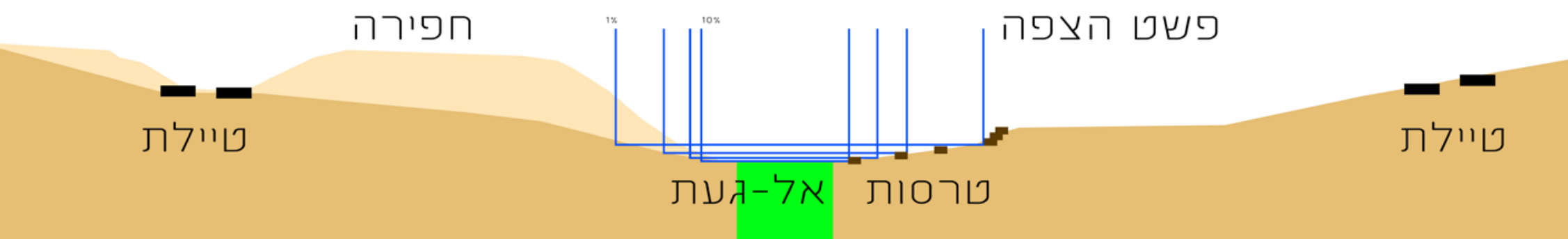
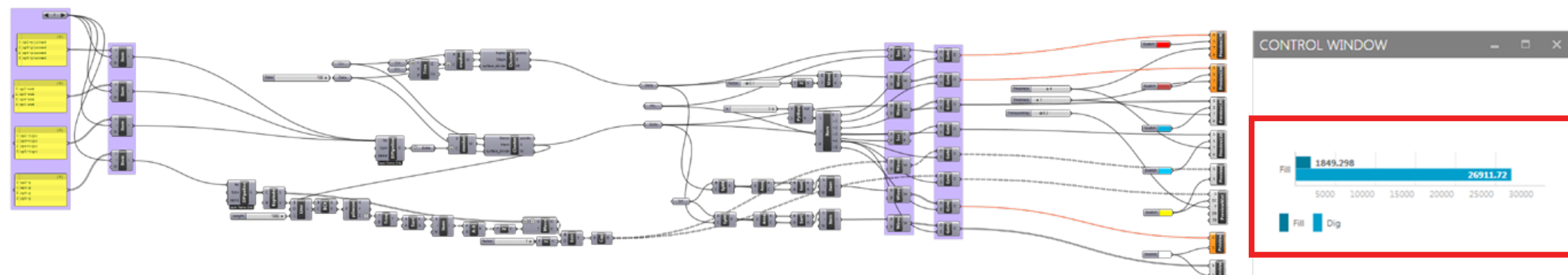

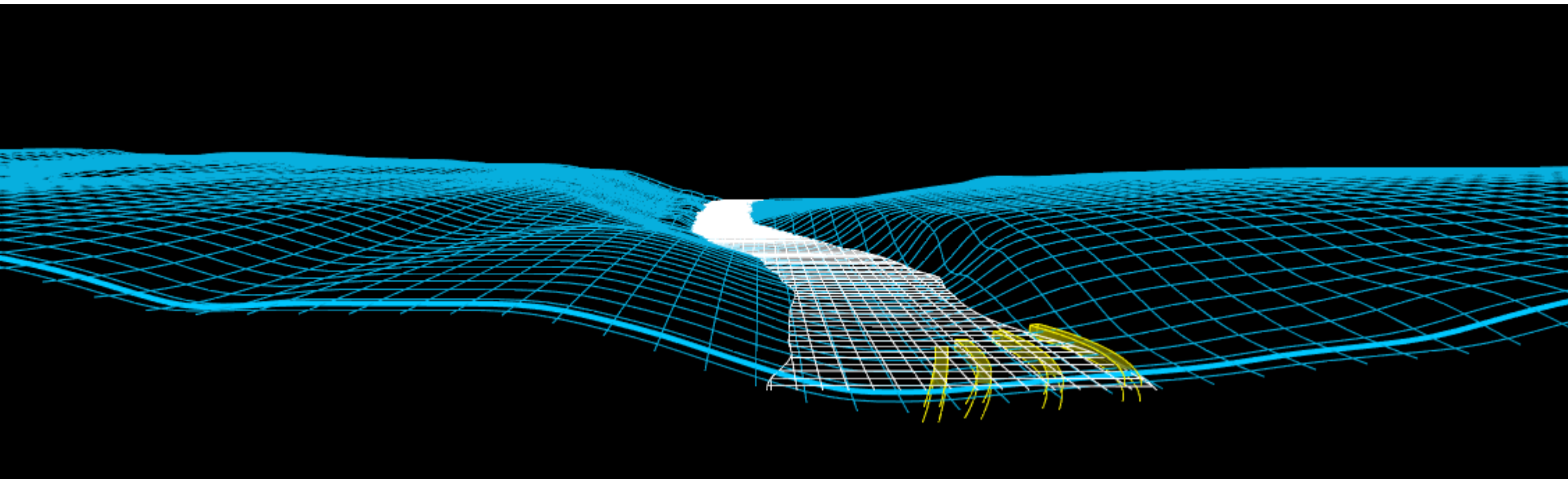
תהליך
מינ. חפירה

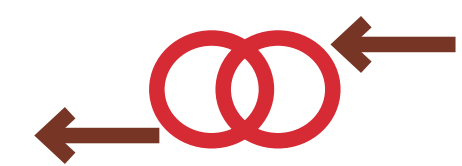
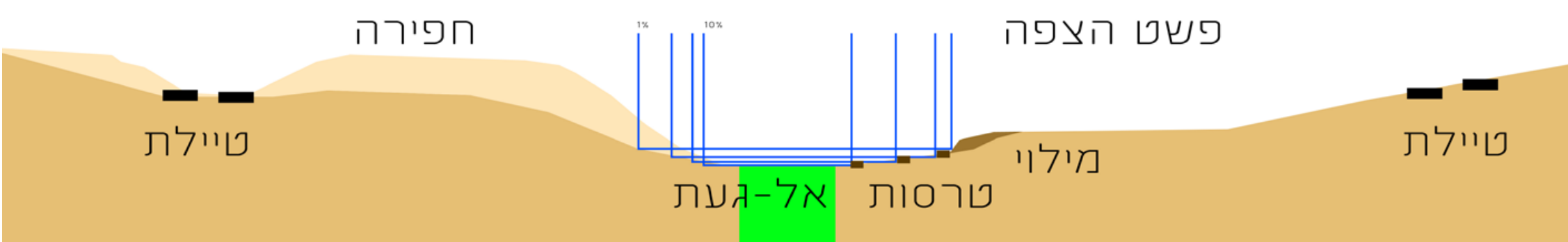
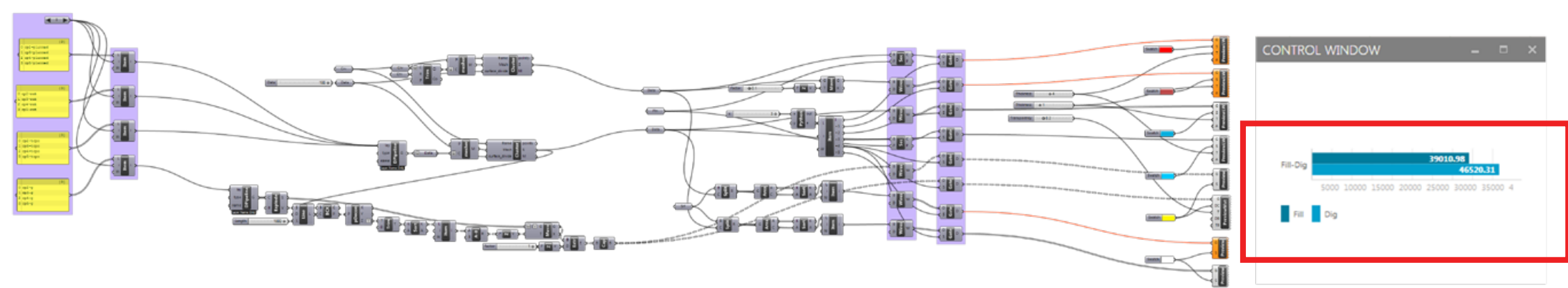

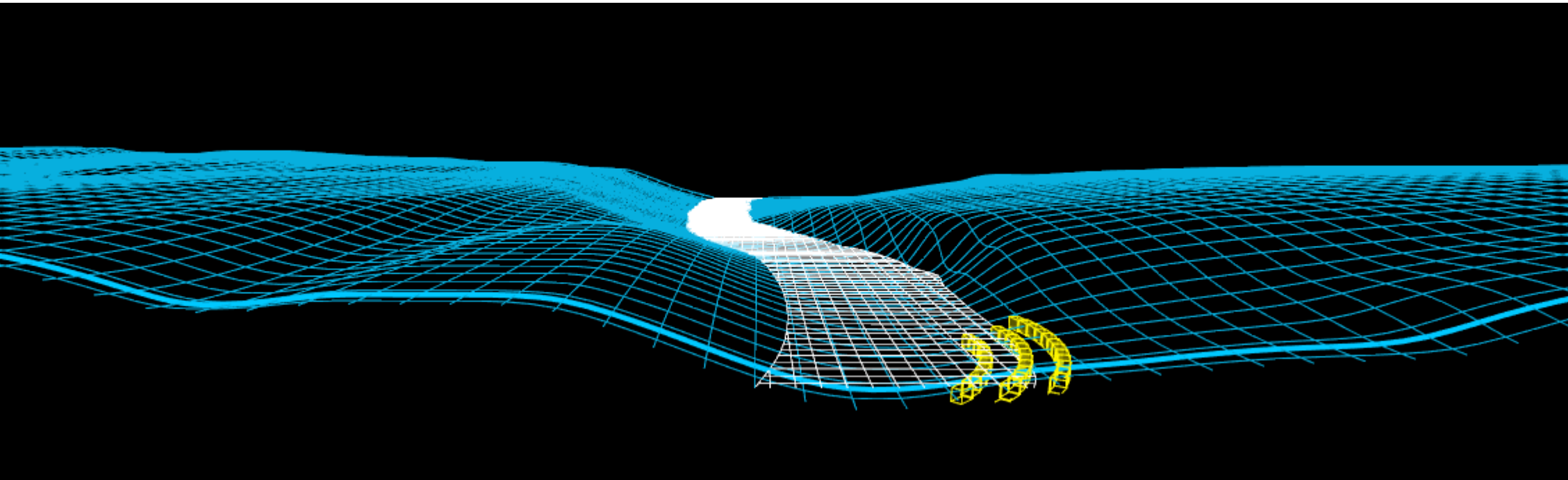
תהליך
מק.ס. חפירה
ופינוי פסולת

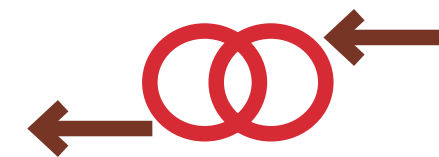
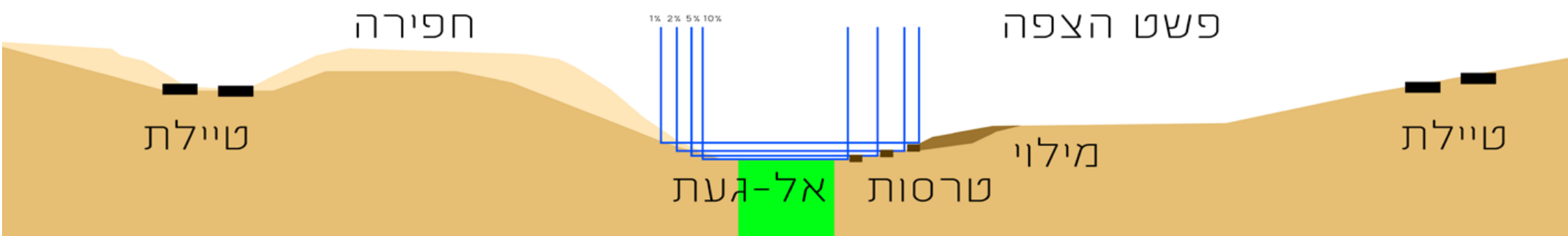
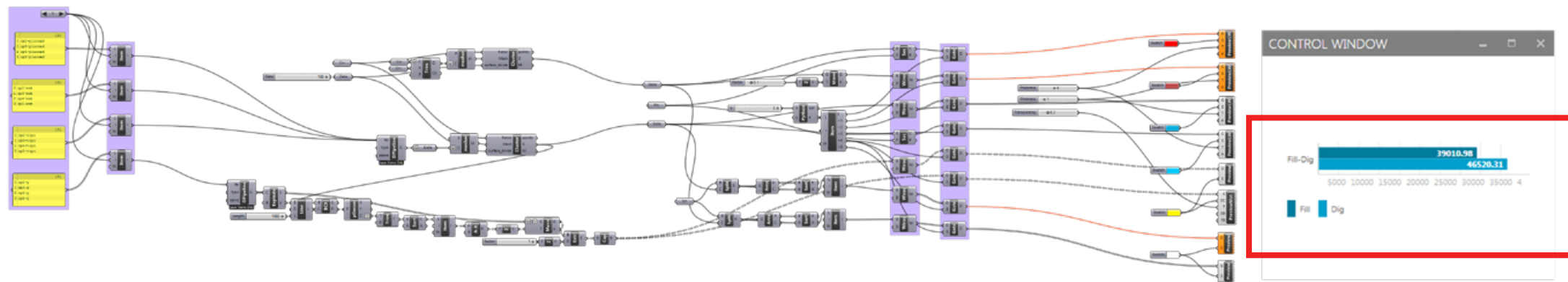

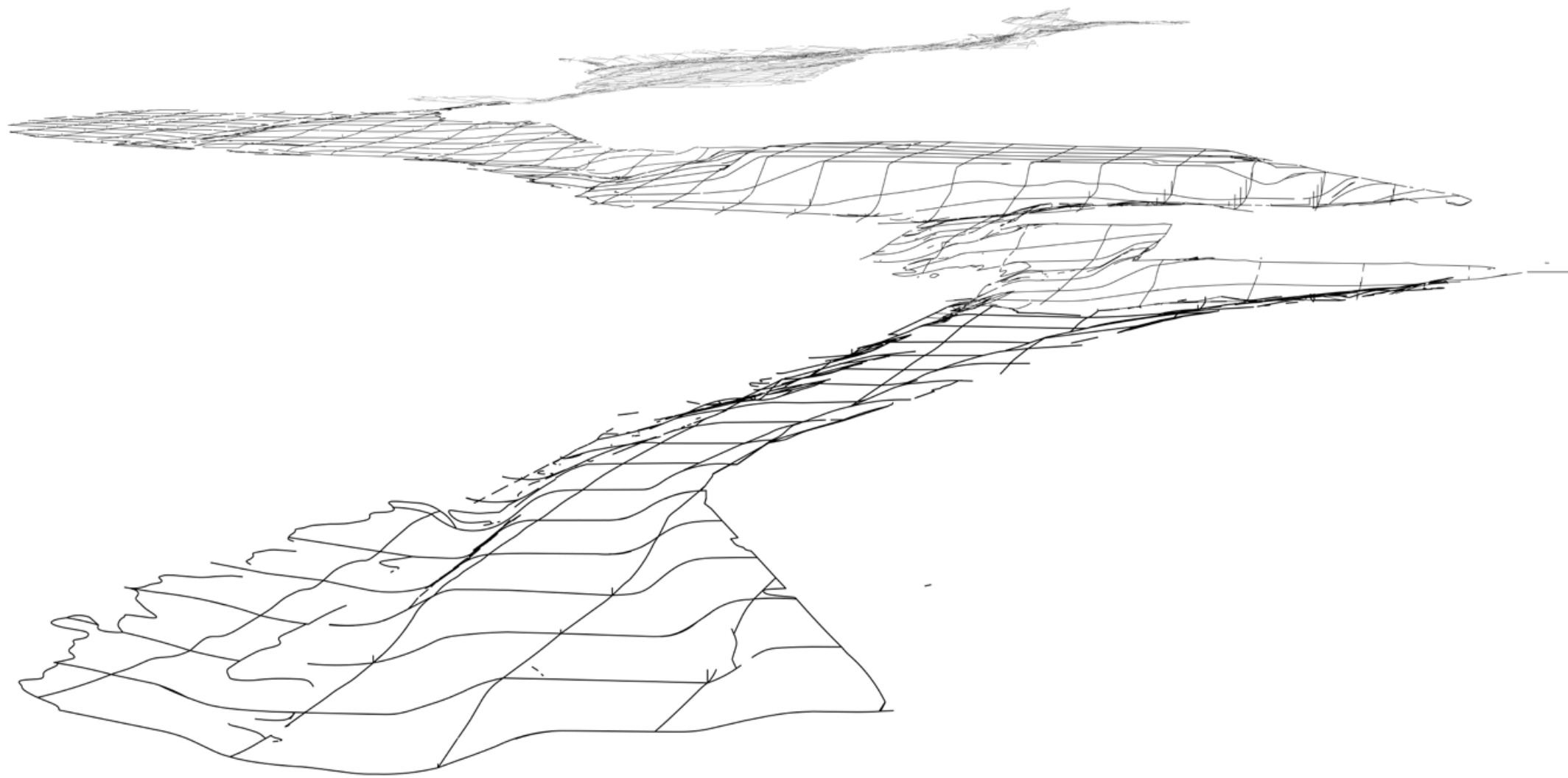
תהליך
איזון

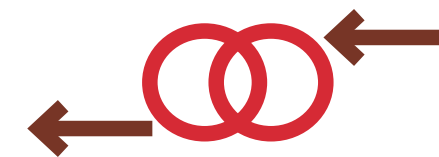
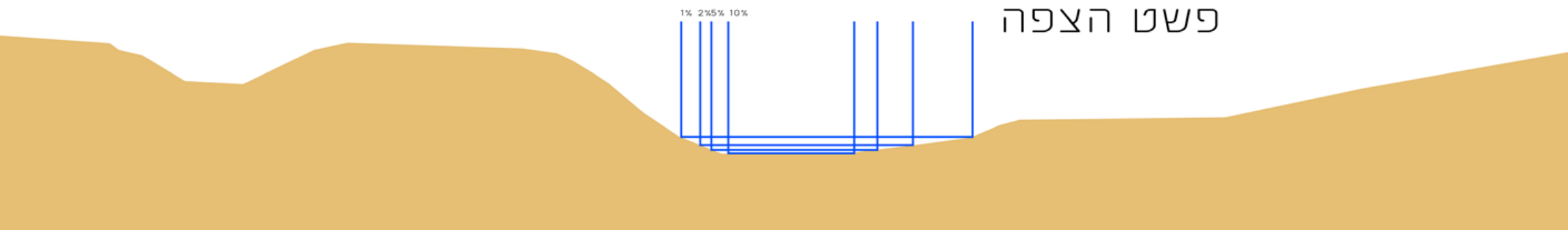

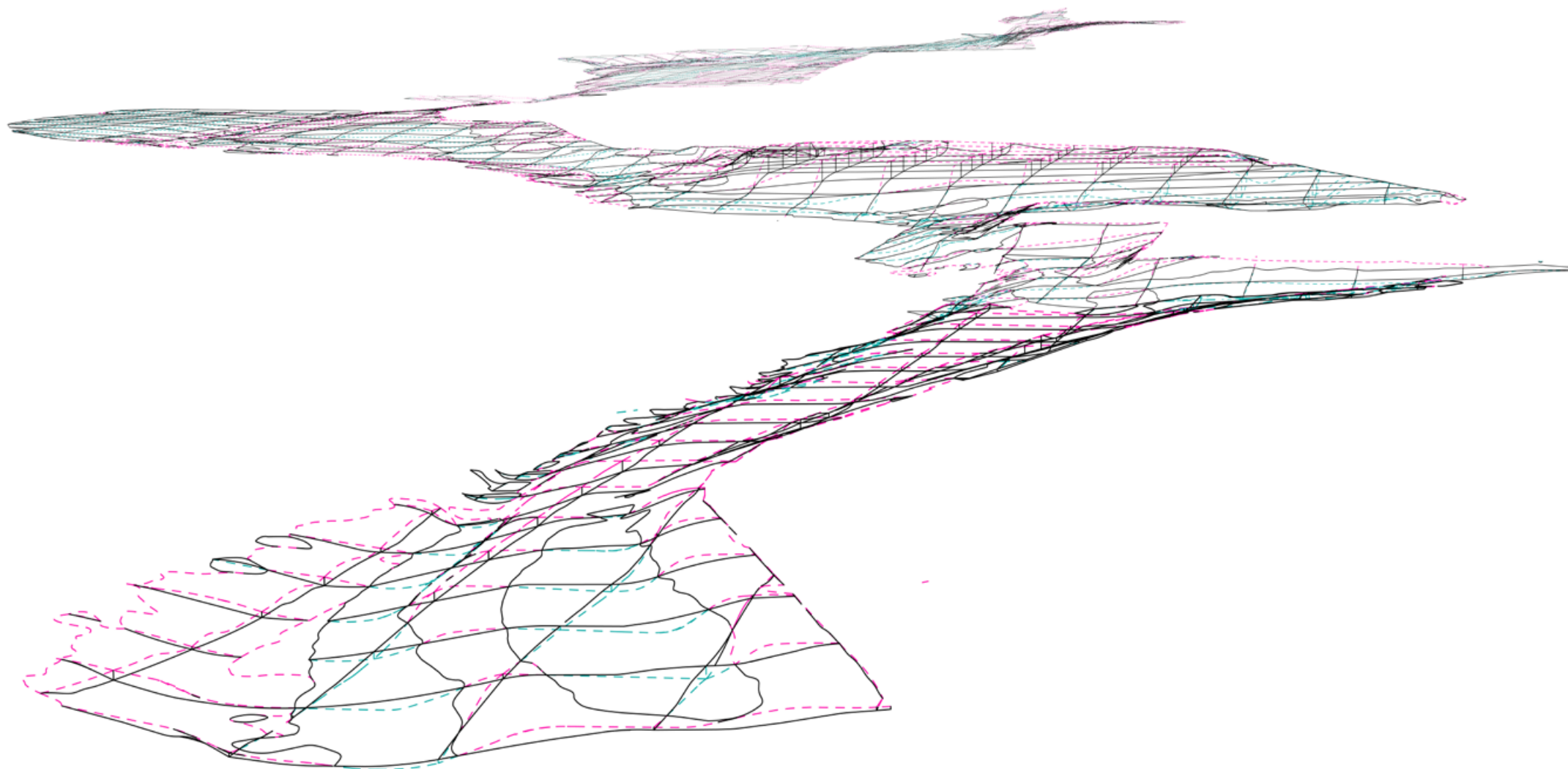
תהליך
איזון

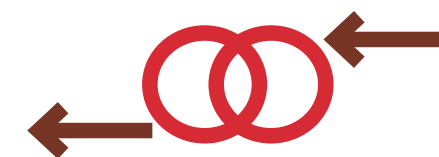
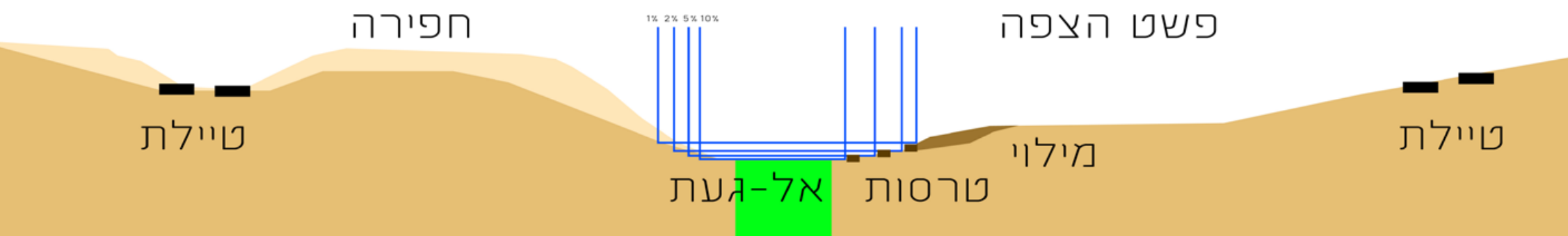

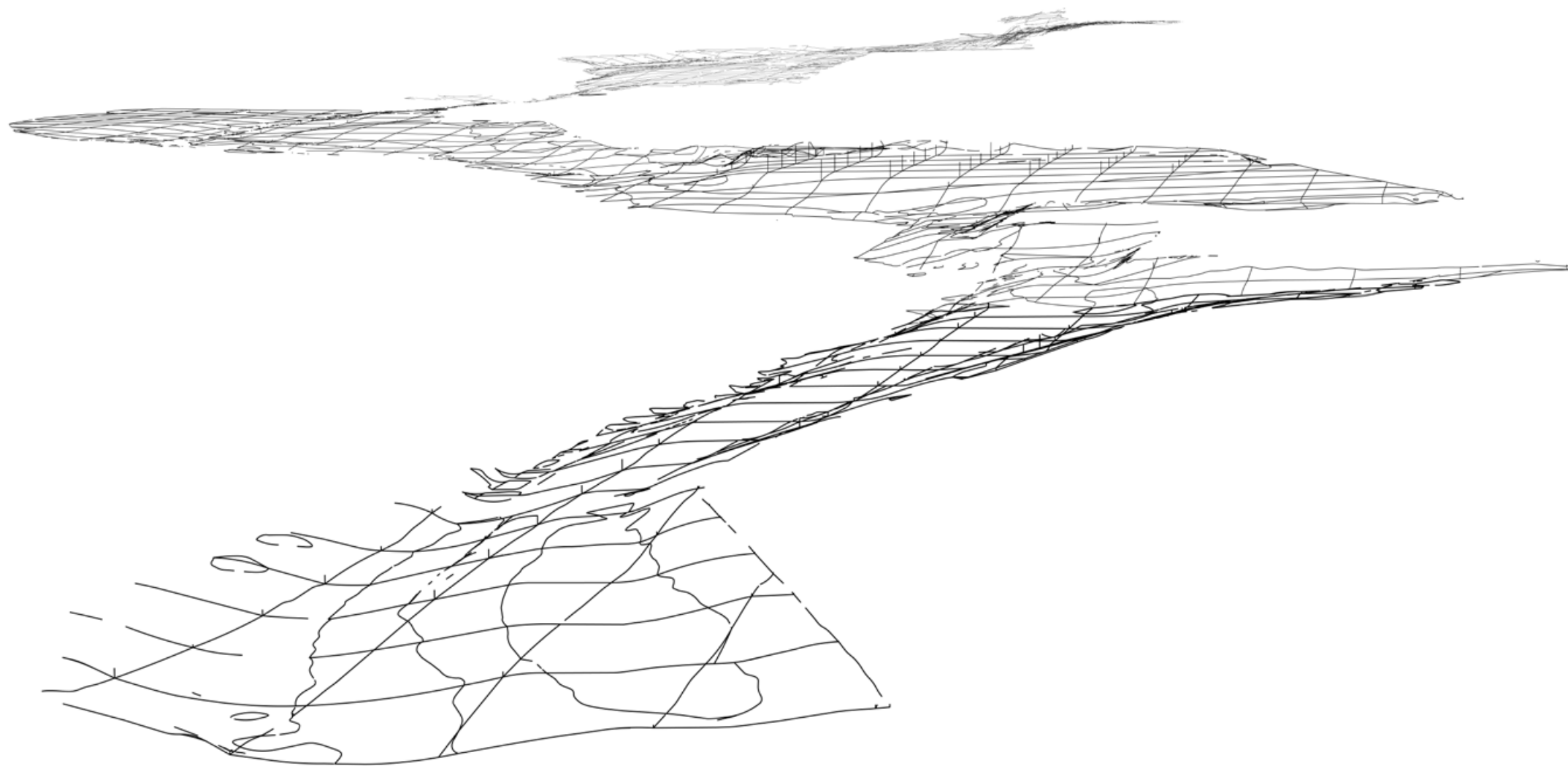
עבודות עפר
מצב קיים

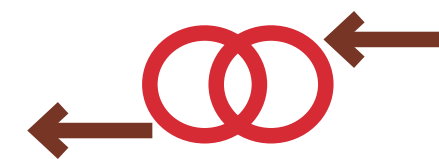
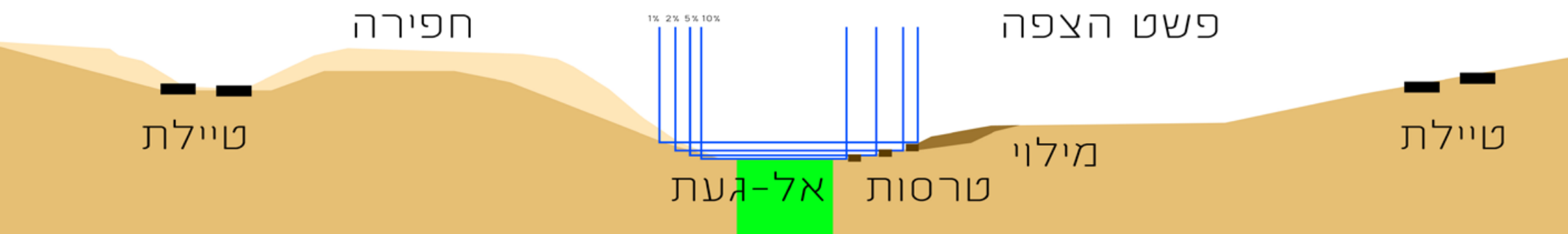

עבודות עפר
מילוי וחפירה

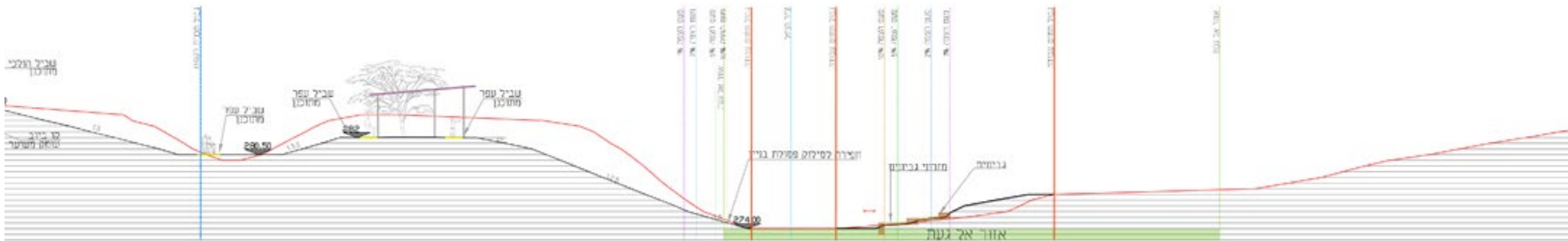

עבודות עפר מצב סופי

ב. הסדרה - אופטימיזציה

מספר תא	מילוי	חפירה	הפרש	הערות
1	47,511	40,000	7,511	ממליצים לא לבצע באזור זה עבודות עפר (קרקע עם צמחייה לא כולל חתכים 14-22 ודומית ל איכותית)
2	13,007	8,335	4,672	
3	5,300	3,900	1,400	
4	19,400	23,264	-3,864	
5	5,000	0		על פי מאזן
גבעה - תכנון	15,000	7,000	8,000	
סהכ	105,218	82,499	22,719	

שטח מ"ר	מ"ק	חישוב
45,000	13,500	חישוב בשטחי מילוי (שטח מילוי * 0.3 = מ"ק)
45,000	13,500	חישוב בשטחי חפירה (שטח חפירה * 0.3 = מ"ק)
90,000	27,000	סה"כ חישוב

82,499	חפירה על פי תכנית (כוללת חישוב בשטחי חפירה)
9,500	אופציונלי חפירה עוד 20 סמ באזורי פסולת (לאחר יישור גבהים עפ"י תכנית) עבור ניקיון השטח והחזרת מילוי גרום מטופל
78,499	סה"כ חפירה לכתב כמיות כולל אופציונלי, הודת חישוב בשטחי חפירה
5,000	חפירה לגבוינים (מחושב בכתב כמיות אצל רוני)
13,500	חישוב בשטחי מילוי
110,499	סה"כ חפירה למאזן כולל אופציונלי כולל חישוב בשטחי מילוי

44199.6	ללא טיפול - מוכן למילוי באתר - 40%
66298.4	לטיפול מוסף 60% - כולל כל החישובים !!!

מילוי בהידוק בבקרה: מדונות בנויים מצפון לטיילת, אולי גם אזורי פארק מרכזי, אולי טיילת. לסמן בתכניות - לוודא עם קטרין.

39780	אחרי נפה לשימוש חוזר - 60%
19890	פסולת מטופלת לשימוש חוזר - 30%
6630	פסולת להוצאה מהאתר 10% (סה"כ 7% מהחפירה)
103,869	סה"כ מילוי מוכן לשימוש חוזר

105,218	מילוי על פי תכנית
13,500	מילוי חוזר בחישוב בשטחי מילוי
118,718	סה"כ מילוי למאזן
-8,219	הפרש מאזן

59,200	מתוך מילוי מוכן: הידוק בבקרה = כל אזורי המילוי בגדת הנחל
--------	--

אופטימיזציה אקולוגית = כמה שפחות להוסיף

יש עוד עבודה :

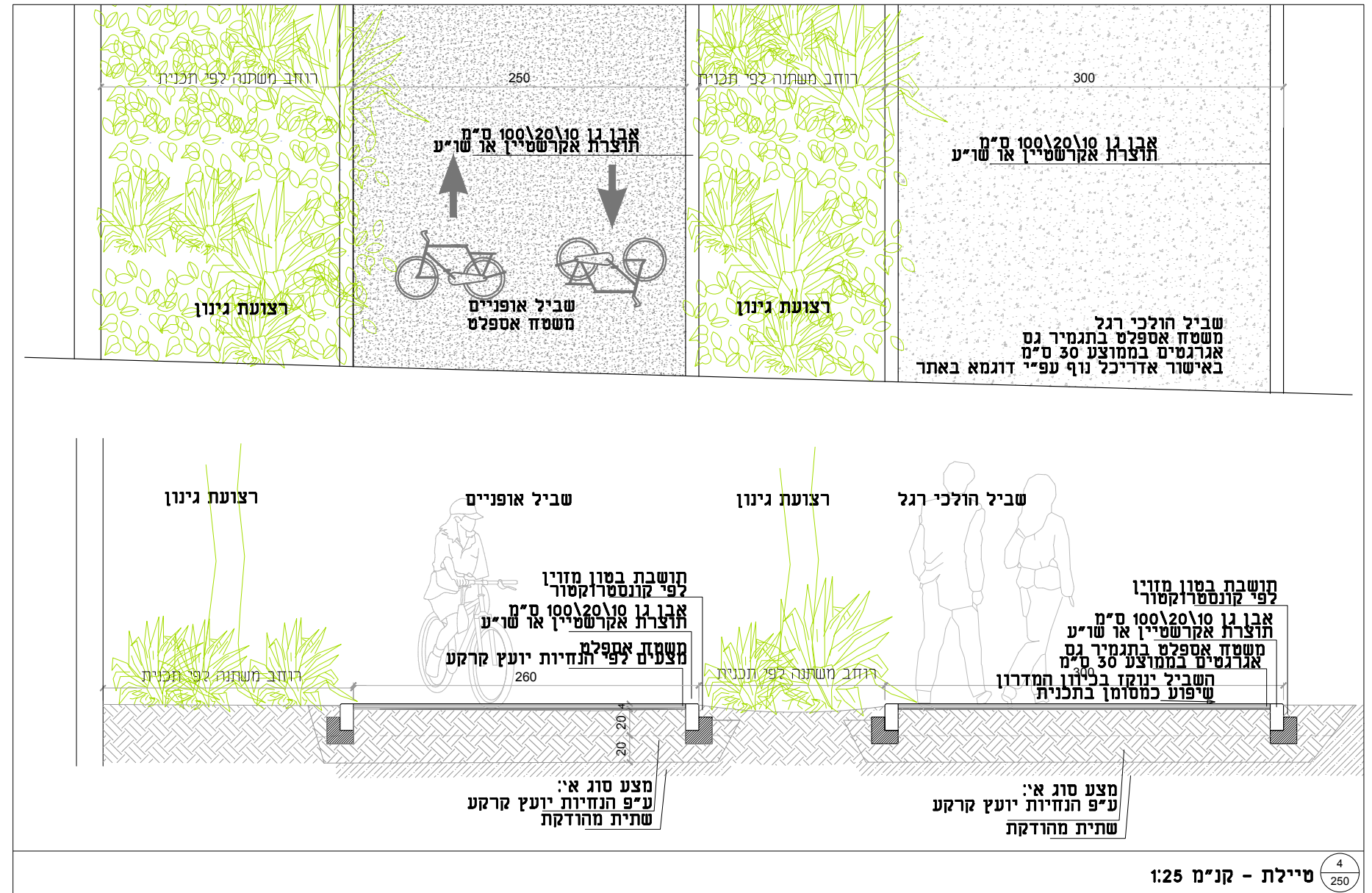
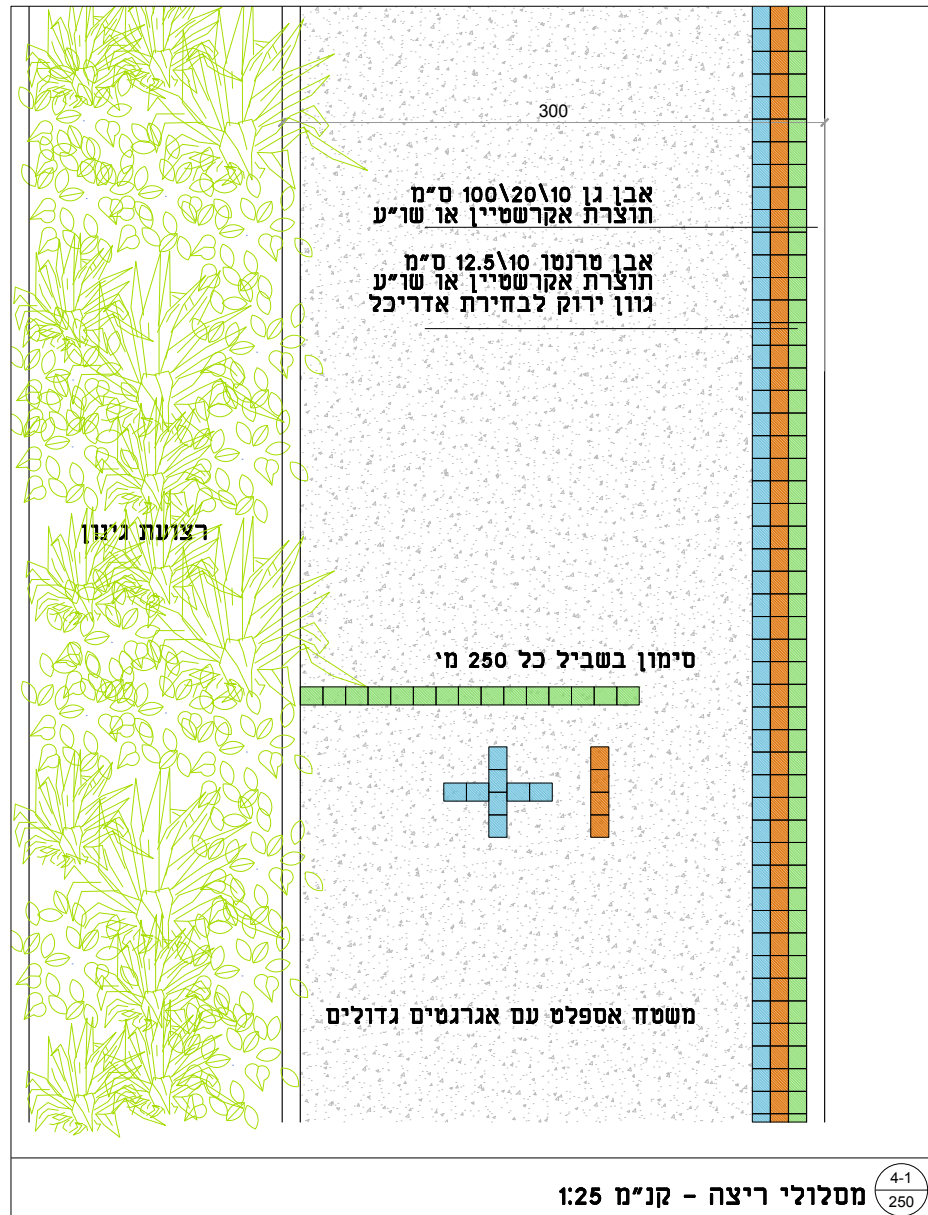
← "פירוא"

← מורכבות

← "אורבניזם-נופי-אזורי"

ג. עיצוב המפגשים:
דוגמאות לתכנון מפורט :

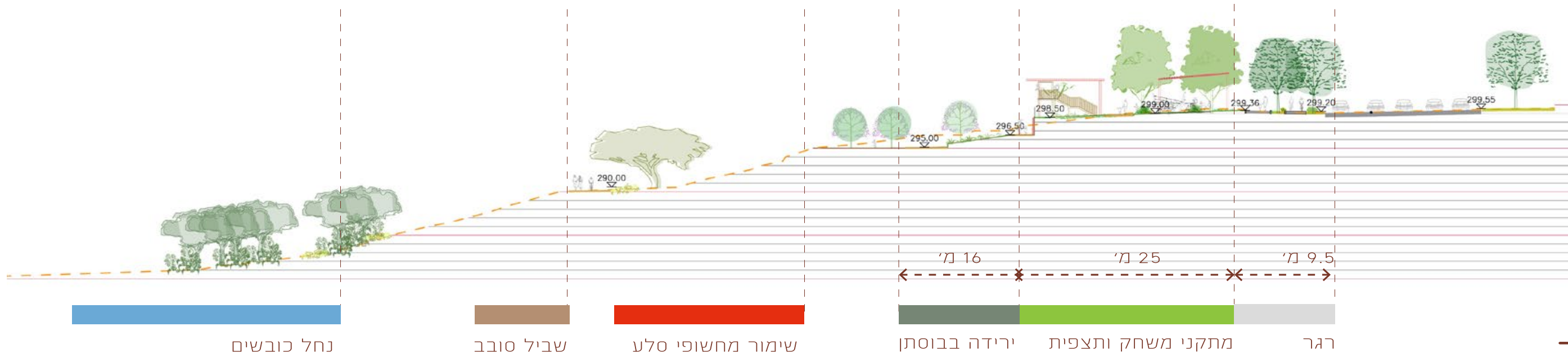
הטיילת וחציות
ואדי 1ב
נוף 1א
ספסלים ושילוט

טיילת -
כניסה מרגר

- נקודת תצפית
- כניסה
- ללא מעבר
- שביל קיים
- שביל מתוכנן

טיילת -
כניסה מרגר

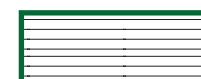
נחל כובשים ← אורבניזם נופי-אזורי

שיפוע קיים לא נגיש

שיקום נופי

שימור נופי

טיילת - כניסה מרגר

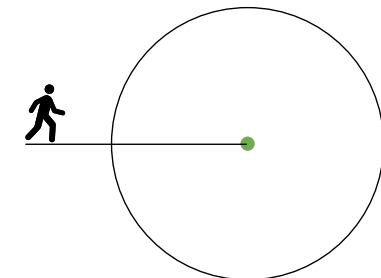
טיילת -
כניסה מרגר

כניסה לפארק נחל כובשים

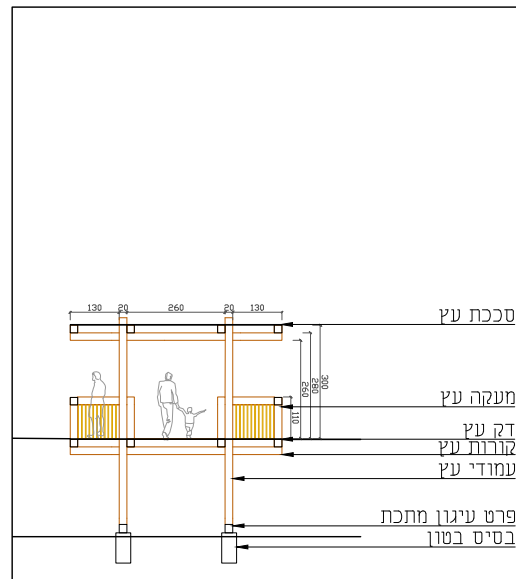
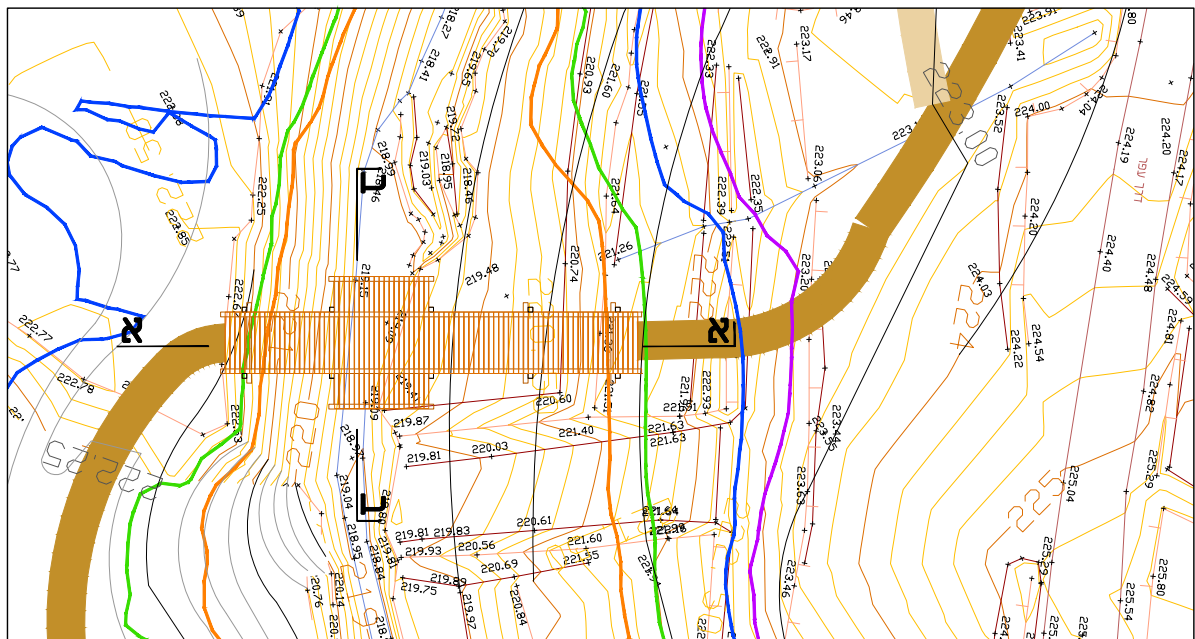
- גשר הולכי רגל
- כניסה- מדרגות
- שביל
- מתקן משחק
- תצפית
- אל געת
- שיקום נופי
- גינון אינטנסיבי
- מן הבוסתן אל המדבר

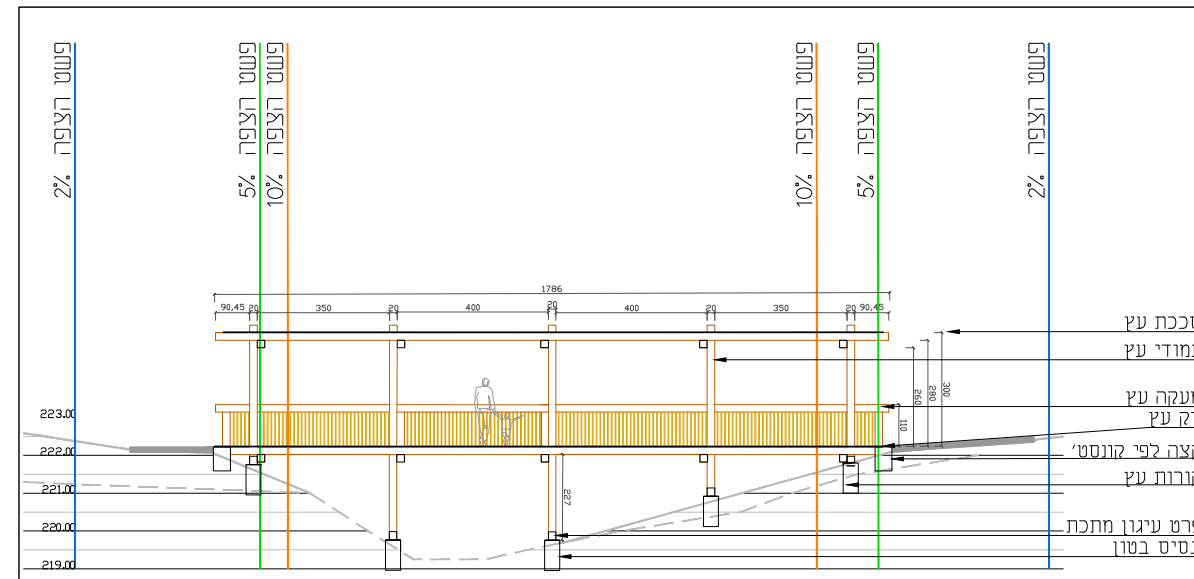

טיילת
- חציות

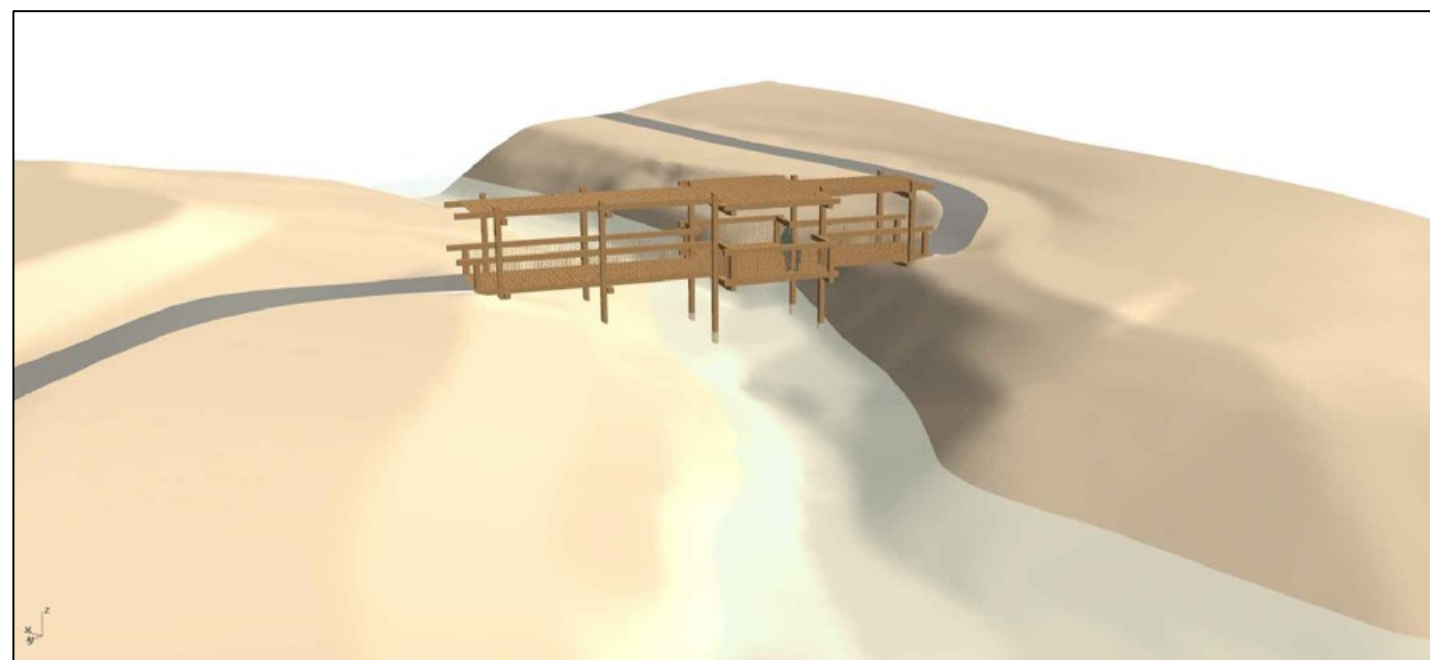
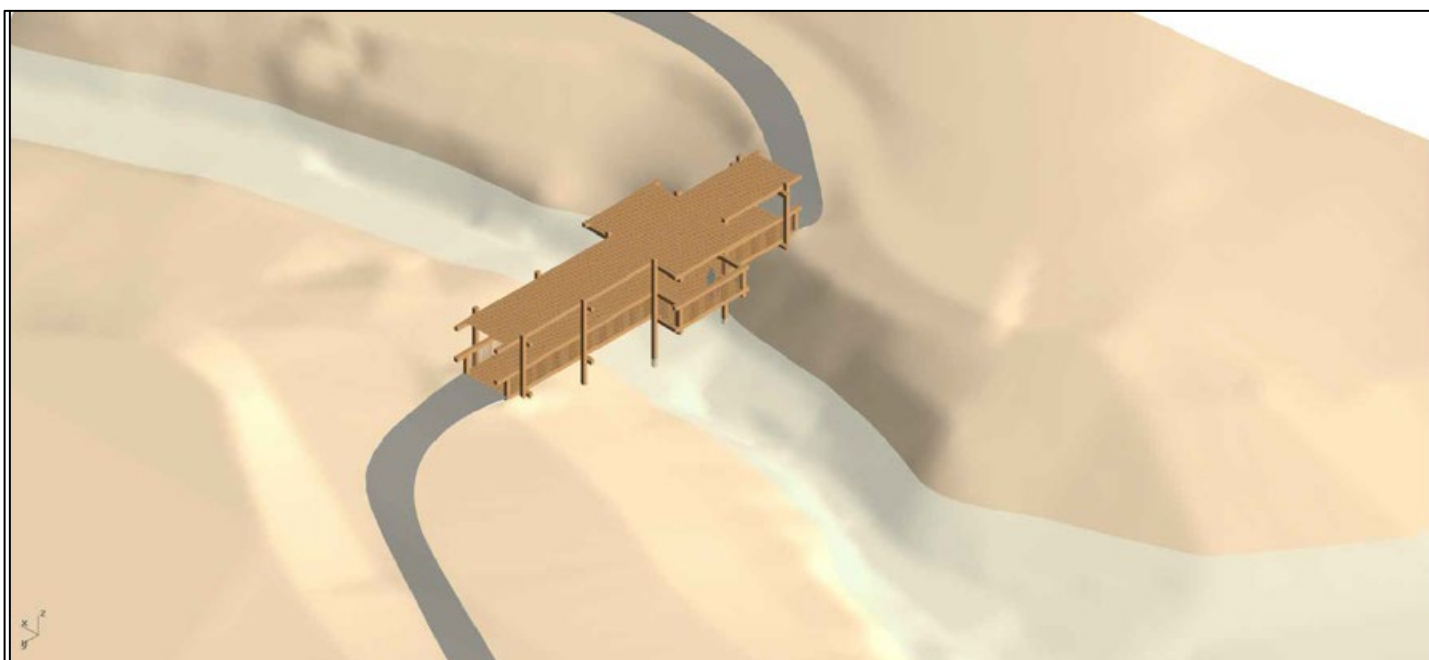

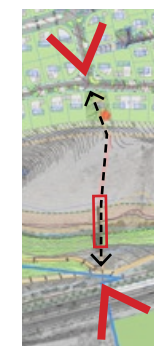
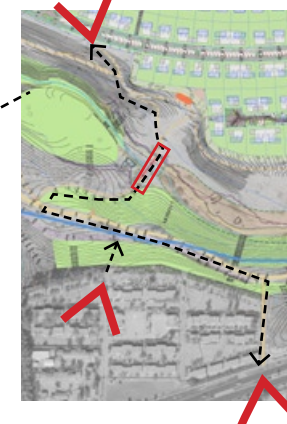
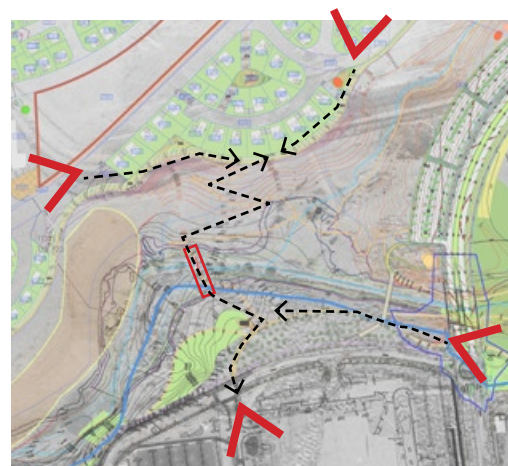
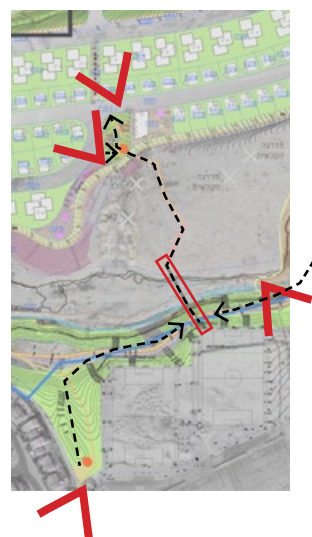
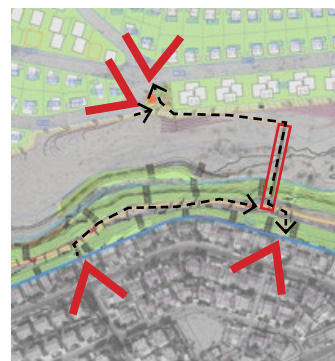

BR-1 חתך א-א
קנ"מ 1:100

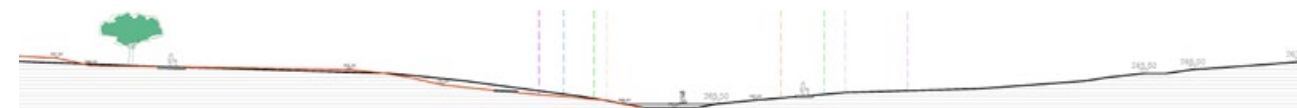
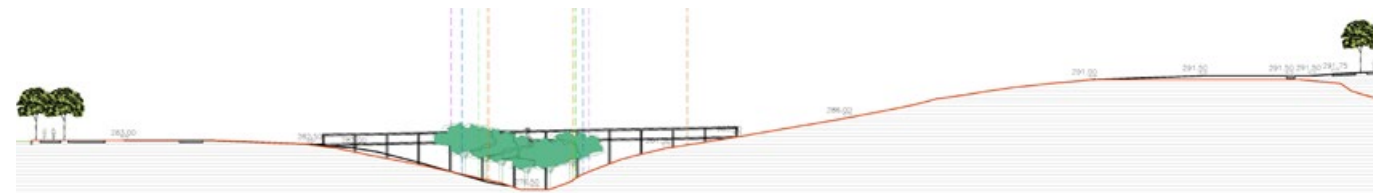

BR-1 חתך א-א
קנ"מ 1:100

טיילת
- חציות

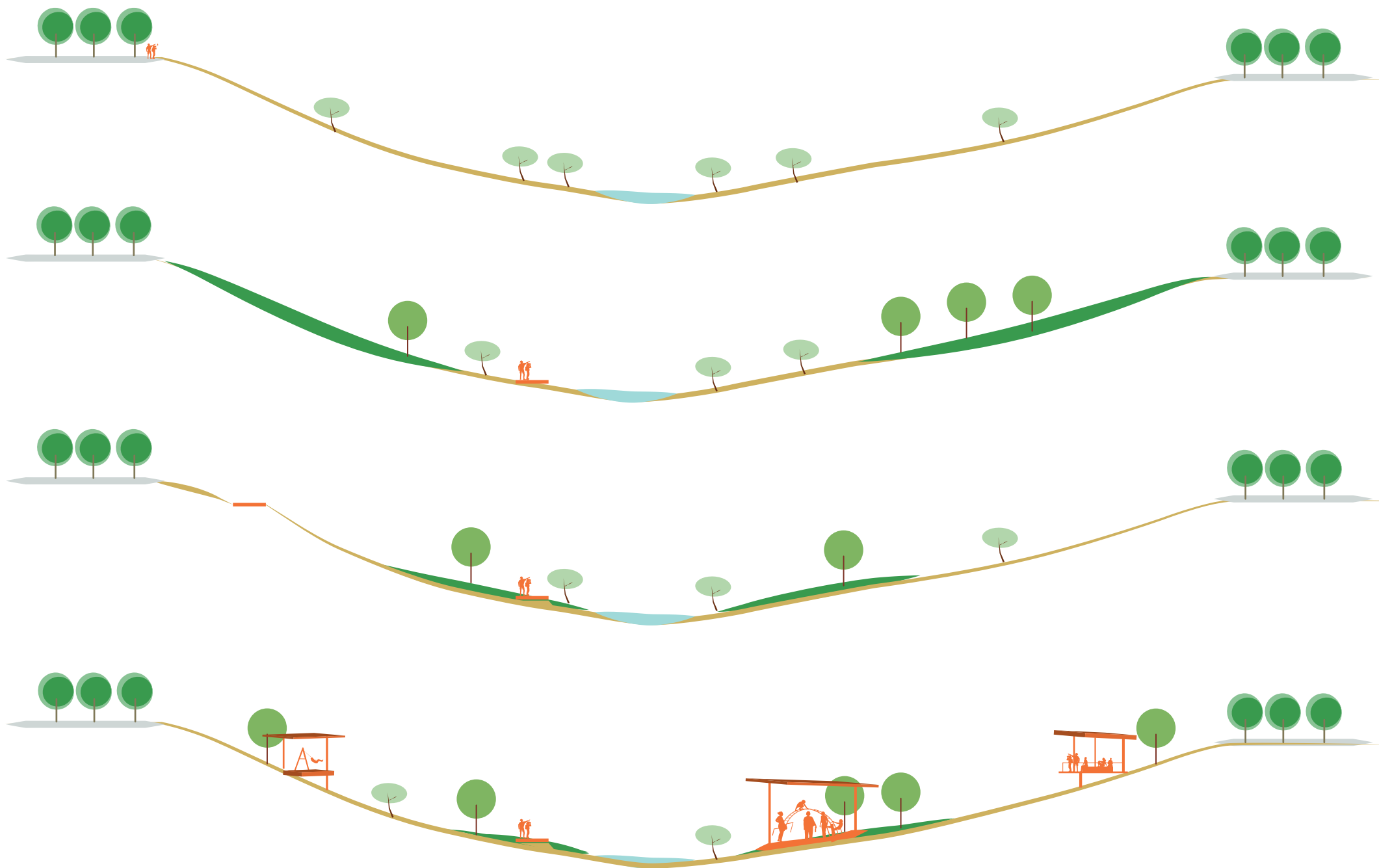

- מגרש ספורט
- מדשאה
- ערוץ הסיכרונים
- נטיעות
- חורשת האצטדיון
- תצפית
- מתקני משחק
- מתקני ספורט
- הלימן
- בור המים

שדרה מעובה
כביש 45

שדרה מעובה
כביש 8

ואדי
טבעי

פיתוח
המדרון

פיתוח
הוואדי

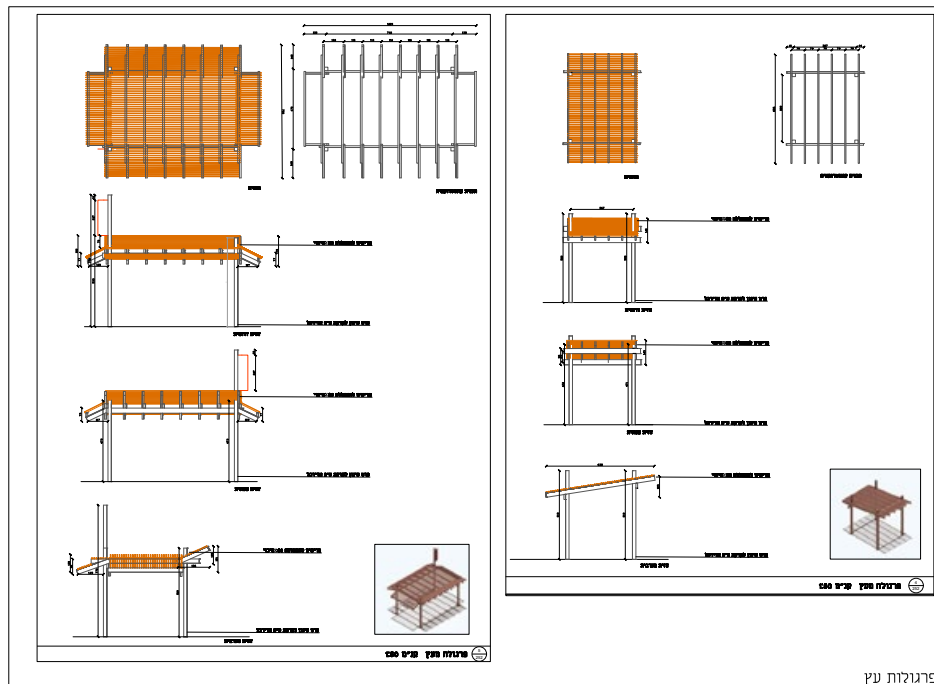
פיתוח
משולב

חלופות פיתוח
ואדי צפון-דרום

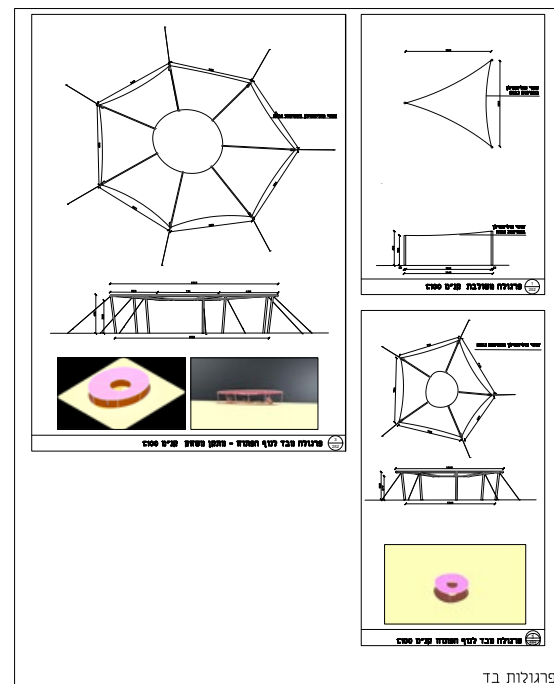
ג. עיצוב המפגשים

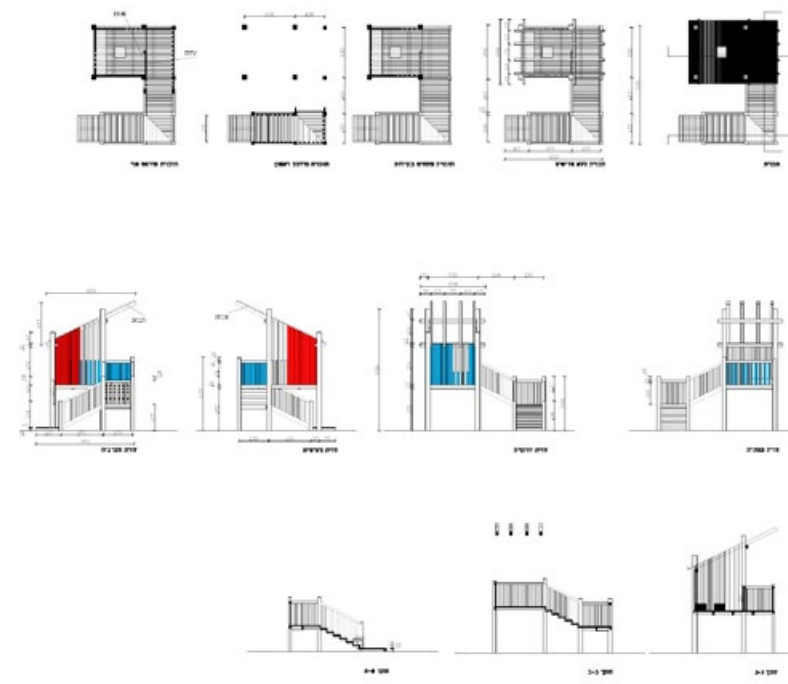
התערבות
"בקווים ונקודות"

פרגולות עץ

פרגולות בד

אזור אל געת

בית גידול מקומי - טופסויל

טיילת

גן סף-נחל

	ספורט ונופש		מגרש ספורט		שביל מרוצף		עץ לשימור		אתר טבע: מים
	מבנה ציבור		מתקן משחק		שביל מצעים		אתר פריחה		מובל
	אינטסניבי		מתקן כושר		שביל אופניים		אתר טבע: גיאולוגיה		ערוץ נחל
	בוסתן		גינת כלבים		שביל אופניים מצעים		אתר קינון		פשט הצפה 1:10
	נוף פתוח		תצפית				אתר ארכיאולוגי		פשט הצפה 1:20
									פשט הצפה 1:50
									פשט הצפה 1:100

טיילת נחל כובשים

הטיילת מלווה את ערוץ נחל כובשים לאורך כארבעה ק"מ, בין דרך יצחק רגר לרחוב מוטה גור. נחל כובשים מנציח בשמו את לוחמי "מבצע משה", שבאוקטובר 1948 עברו באזור הזה בדרכם לכיבוש באר שבע מהצבא המצרי.

נחל כובשים הוא מקום המפגש של העיר עם עולם הטבע של צפון הנגב. התמזל מזלכם ונפגשתם עם בעל חיים? תנו לו זכות קדימה. כאן ביתו.

כשאתם פה, קחו פסק זמן. שבו על ספסל ותיהנו מנוף הסלעים, מצויץ של ציפור וממראה של צמח בר.

אנא, שמרו על המקום נקי ונועים.

עיצוב גרפי וכיתוב: אורית אמיר, יעקב שקולניק

מים וסלע

הערך שלפנינו הוא נחל כובשים. הנחל, שראשו באזור שכונת רמות, פרץ לעצמו דרך בבלב שבין בקעת באר שבע לנבעות שפלת יהודה, המתרוממות מעבר לערוץ טיפת מים שזורמת כאן בעת שיטפון יכולה להתגלגל דרך נחל פטיש, נחל גרר ונחל בשור ולהגיע לחוף עזה.

המצוק שלפנינו הוא יצירה גיאולוגית צעירה. סלעיו החלו להיווצר לפני כ-5-2.8 מיליון שנה, בים רדוד שהציף את האזור. כשהים נסוג הוא הותיר אחריו את הסלעים האלה, הבנויים בעיקר אבני חול גיריות (תצורת פלשת). סלעים אלה מתפוררים די בקלות וקל לחצוב בהם, כפי שמדגימות מערות שנחצבו לאורך הנחל.

מיה וסלע

הגבול הדרומי של אזורנו הוא וואדי אמאמא (נחל קופשנים). בדיבתו של אזורנו נמצאת חצי רמות. שני נחלים נובעים על הגבול בין וואדי נטר הסלע ומרמתות ספוח תלל יהודה, אשר נרמזת אל מל פוק הגבול. קפורה מל נרמזת הנה אנה הפישן ימכן אן נער ער וואדי פופטיס, וואדי הנשריעה וואדי הערה ונשל אל שטאט ערה.

הגבול הדרומי של אזורנו הוא עמל גיולוגי גדיד. בנאט סכורה ננשל מנל גוואי 00-00 מליון שנה, פי כר שכל עמר המנקה. ענדה נרמזת הבר, נרמזת ורה עדה הסכור, המנינה אסאנא מן הכר הרמלי הכרי. ננהר עדה הסכור בסהולה וסהל נחנה, כמל נערש לנל הכהוף המנחנה על פול הוואדי.

الانسان والطبيعة

حتى وقت قريب، كان وادي ام برغت (باحال كوفشيم) "الباحة الخلفية" لبئر السبع. مليء بأكوام القمامة، مخلفات البناء والخردة المعدنية. الآن الوضع مختلف تماما. قامت مصلحة الصرف الصحي شيكما-بسور بتنظيف المكان وإعادةه إلى سلطة الطبيعة.

تخصص الكثير من المدن حول العالم مساحات شاسعة لتحسين النظم الطبيعية والحفاظ عليها. كلنا نحتاج ذلك. يكشف مسار التجول على طول وادي ام برغت الصخور الطبيعية ويعطي فرصة للتعرف على ممثلين من عالم النبات والحيوان، وأيضا مواقع التابعة للتراث التاريخي للمنطقة: شجرة السبال وبفايا مرعبة قديمة؛ سجادة صفراء من زهرة الشيخ ترهف في شباط وطير القرة المتوجة يجمع البذور في الحقل...

أדם وטבע

עד לא מזמן היה נחל כובשים "החצר האחורית" של באר שבע, מלא ערימות אשפה, פסולת בניין וגרוטאות עתה המצב שונה לגמרי. רשות ניקוז שקמה-בשור הסדירה את המקום והשיבה אליו את הטבע.

ערים רבות ברחבי העולם מקצות שטחים נרחבים לשיקום ולשימור מערות טבעיות. כולנו זקוקים לכך. טיול לאורך נחל כובשים חושף את הסלע הטבעי ומעניק הזדמנות להכיר נציגים מעולם הצומח והחי, כמו גם אתרים השייכים למורשת ההיסטורית של האזור. עץ שיטה סלילית ושירידי חווה קדומה; מרבד צהוב של טביון ערבות הפורח בפברואר ועפרוני מצויץ המלקט זרעונים בשדה...

3

כשתטיילו
בנחל
קובשים
עندמה
תתגולון
في وادي ام برغت

קובשים
בנחל
קובשים
בנחל
קובשים

משרד המים והביטוח
משרד החקלאות
משרד התיירות
משרד המדע והטכנולוגיה

כשתטיילו
בנחל קובשים...
מגוון הצמחים ובעלי החיים באזור רב.
לפניכם מבחר זעיר מהשפע.

עندמה
תתגולון
في وادي ام برغت...
تنوع النباتات والحيوانات في المنطقة كثير.
أمامكم مجموعة قليلة منها.

לא תוכלו לפספס
לא יפונקם

מגוון הצמחים ובעלי החיים באזור רב.
לפניכם מבחר זעיר מהשפע.

בשיא הפריחה (פברואר) תראו
في أوج التزهير (شباط) ترون

מגוון הצמחים ובעלי החיים באזור רב.
לפניכם מבחר זעיר מהשפע.

ועם קצת תשומת לב ומזל תפגשו
ومع القليل من الانتباه والحظ ستلتقون

שועל מדבר | הנמל
סוס מדברית | אמ פוקס - סני
צב | הנמל

4

נווה מדבר קטן
واحة صغيرة

אָרְמוּוּ الشجره الحملة التي تنمو مقابلنا والتي تحافظ على لونها الأخضر الغامق طوال العام. انها شجرة السبال. التي تنح في النمو في الصحراء من تلقاء نفسها. دون أي مساعدة من الإنسان. السبال شائع في صحرائنا الحارة وهو الذي يضي جمالاً خاصاً لمناظر الأهار في النقب. منطقة بئر السبع هي منطقة حدود الانتشار العالمي للشجرة.

كل شجرة سبال هي واحة، التي توفر الظل، المخبأ والطعام لكثير من الحشرات، الطيور والحيوانات. شجرة السبال محجرة نوعين من الأشواك: طويلة ومستقيمة وقصيرة ومنحنية، سلاح ضد الحيوانات التي تنوي الإفراط في التهام أوراقها.

مركز بحوث الصحراء
مركز بحوث الصحراء
مركز بحوث الصحراء
مركز بحوث الصحراء

واحة صغيرة

תנו כבוד לעץ היפה שצומח ממוקד, השומר על צבע ירוק עמוק במדבר בכוחות עצמו, בלי שום עזרה מצד האדם. שיטה סלילית נפוצה במדבר החום שלנו והיא זו שמעניקה יופי מיוחד לנופי הנחלים בנגב. אזור באר שבע הוא נבול התפוצה העולמי של העץ.

כל שיטה היא נווה מדבר בזעיר אנפין, המספק צל, מסתור ומזון להמוני חרקים, לציפורים ולבעלי חיים. השיטה מצוידת בשני סוגים של קוצים: ארוכים וישרים וקצרים וכפופים, נשק נגד בעלי חיים שמתכוונים להגיסם בזלילת העלים שלה.

כפר חקלאי

בשלהי התקופה העות'מאנית (עד 1917) התקיים היישוב העירוני בבאר שבע כשלושה ק"מ מדרום לכאן, ב"עיר העתיקה". בפריפריה של העיר פעלו באותם ימים חוות חקלאיות קטנות. במדרון שמולנו, ליד המערה, חשפה רשות העתיקות (2014) שרידי כפר קטן ובו כעשרה מבנים מזרחיים, זה לצד זה, שחלקם שימשו למגורים. טרסות לוחב החלק מחרשה וכלים אחרים שנמצאו באתר מעידים על יישוב חקלאי. המערה הנראית מכאן היא המחצבה שממנה נחצבו האבנים לבניית הבתים. על פי הממצא בחפירות, האתר היה פעיל בשלהי התקופה העות'מאנית ובמלחמת העולם הראשונה. שרידי יישובים חקלאיים מתקופה זו נמצאו במקומות נוספים באגן נחל כובשים.

נחל כובשים כמחולל של אורבניזם נופי-אזורי בבאר שבע

ז"ק - רייכר

מזמיני העבודות - רשות ניקוז שקמה בשור, עיריית באר-שבע, רמ"י
תב"ע - מליס אדריכלות ובינוי ערים
אקולוג תב"ע - ניר מעוז
ניקוז - אפיק
קרקע - אגסי רימון
ניהול ופיקוח - יניב גורביץ, מיכאל לונדון
עיצוב שילוט - אורית אמיר
כיתוב שילוט - יעקב שקולניק

9/12/21 - כנס רשות ניקוז ונחלים שקמה בשור

תודה.